Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
...ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ. МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...-һээ гарана | № 118 (16941) | 1985 оной май 23, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР ЕРЭБЭ

Индиин Премьер-Министр Р. Ганди совет хүтэлбэрилэгшэдэй уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр майн 21-дэ Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаа.

Мотоциклистнүүдэй хүндэлэлэй жагсаалаар үдэшэгдэһэн автомашинанууд аэродром дээрэһээ Кремль тээшэ шэглэбэ.

* * *

Кремльдэ, Кремлиин Ехэ ордоной урда талын талмай дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Р. Гандиие угтаһан байна.

Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, П. Н. Демичев, С. Л. Соколов, И. В. Архипов болон бусад тусхай тушаалтад Кремльдэ болоһон уулзалгын баяр ёһололо хабаадалсаа.

(ТАСС).

[Х]АНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

...-гай Генеральна ...С. Горбачев эко- ...асуудалнуудаар ...оронуудай аха ...дай Центральна ... секретарьнарай ...хабаадагшадтай ...лзаба.

...К-гай секретарь ...БКП-гэй ЦК-гай ...гэшүүндэ кан- ...эй Министрнүү- ...Түрүүлэгшын ор- ... СЭВ-тэ саг ... түлөөлэгшэ А. Луканов; ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Ф. Хаваши; КПВ-гэй ЦК-гай секретарь Нгуен Лам; СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Г. Миттаг; Кубын КП-гэй ЦК-гай Секретариадай гэшүүн Л. Сото; МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. Гомбожав; ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь К. Барчиковский; РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн И. Вердец, РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүндэ кандидат, СРР-эй правительствын Премьер-Министрэй орлогшо, СРР-һээ СЭВ-тэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ И. Тоту; КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь М. Якеш уулзалгада хабаадаһан байгаа.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков хабаадалсаа.

М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, зүблөөнэй хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнээд, экономическа асуудалнуудаар аха дүү партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай уулзалга ехэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэбэ. Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар 1984 ондо Москвада болоһон Экономическа зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ шухала удха шанартай гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай түйлэһэн социальна ба ажахын амжалтануудта гол анхарал хандуулагдаһан байна. Гэхэтэй хамта мүнөө үеын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдэй үндэһөөр, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоһонһоо уламжалан, социалис экономическа харилсаанай нөөсэнүүдые улам бүри гүнзэгыгөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хүгжөөхэ, үйлэдбэриин хамжаае, тусхай шэглэлые гүнзэгырүүлхэ шухала гэжэ онсолон заагдаһан байна.

Социально-экономическа хүгжэлтэеэ хурдадхахын, ажалшадай һуудал байдалые улам һайжаруулхын тула СЭВ-эй оронууд бүхы шухала арга боломжонуудтай юм гэжэ тэмдэглэгдээ.

Советскэ Союзай социально-экономическа дэбжэлтын харгы замууд тухай зарим тэды һанамжануудаа М. С. Горбачев хубаалдаһан байна. КПСС-эй ЦК-гай һүүлэй үеын Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үг зорилго, удха шанарые ойлгуулһан, партиин XXVII съездэдэ бэлэдхэлэй ябаса тухай хөөрэһэн байха юм.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Г. Миттаг суглараагшадай үмэнэһөө харюугай үгэ хэлэбэ. Үнэн сэхэ хөөрэлдөөнэйнь түлөө тэрэ КПСС-эй ЦК-да, М. С. Горбачевто баяр баясхалан хүргөөд, ЦК-нуудай секретарьнарай зүблөөгөөр сэдьхэлээ ханажа байһанаа мэдүүлээ.

Аха дүү партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнартай М. С. Горбачевой уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

[Ү]НЭН ЗҮРХЭНЭЙ, ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ОРШОНДО

...-гай Генеральна ...С. Горбачевой ...ер-Министр Рад- ...ээн хөөрэлдөө- ...дэ Кремль соо

...а—КПСС-эй ЦК-...рогой гэшүүн, ...стрнүүдэй Сове- ...э Н. А. Тихо- ...ЦК-гай Полит- ...ун, СССР-эй Ми- ...Соведэй Түрүүлэг- ...орлогшо, СССР- ...хэрэгүүдэй ми- ...Громыко, КПСС- ...литбюрогой гэ- ...ат, СССР-эй обо- ...р С. Л. Соко- ...й Министрнүүдэй ...үлэгшын Нэгэдэ- ...И. В. Архипов;

...аһаа финансын ...Сингх, Индиин ...ическэ түсэблэл- ...й түрүүлэгшэ Г. ...элшэ хүсэнэй ...р А. Неру, пар- ...эгүүдэй талаар ...стрэй секретарь ...арламентын хэрэ- ...Премьер-Мини- ...рь О. Фернандес ...хабаадаһан бай- ...найз, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-индиин харилсаанай шухала асуудалнууд, мүн уласхоорондын байдалай гол зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Советскэ Союзай болон Индиин хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байдаг совет-индиин харилсаанай үндэр ехэ хэмжээгээр, ашаг үрөөр, элдэб янзын шэнжээр гүнзэгы сэдьхэлээ ханажа байһанаа мэдүүлбэ. Хоёр ороной арадуудай аша туһада, бүгэдэ нииитын эб найрамдалай аша туһада эдэ харилсаагаа али болохоор хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые саашадаашье гаргаха эрмэлзэлтэй байһанаа хоёр тала баталаа.

Индиин Премьер-Министрэй мүнөө ерээд байха үедэ гар табигдаха документнүүд—2000 он хүрэтэрхи үеын худалдаа наймаанай-экономическа ба эрдэм-техникын харилсаанай гол шэглэлнүүд тухай хэлсээн, хэдэн тодорхой объектнүүдые Индидэ байгуулха талаар экономическа, эрдэм-техникын харилсаан тухай хэлсээн СССР-эй болон Индиин хоорондохи али алиндань ашатай туһатай заншалта холбоое саашадань үргэдхэн гүнзэгырүүлгэдэ шухала удха шанартай байха юм гэжэ М. С. Горбачев, Р. Ганди тэмдэглээ. Эдэ хэлсээнүүд үнэн зүрхэнэй хани барисаагаар холбогдоһон хоёр агууехэ гүрэнэй хоорондохи ажал ябуулгын шэнэ хараа түсэбүүдые нээнэ.

Дэлхэй дээрэхи байдалые зүбшэн хэлсэхэдээ, уласхоорондын түгшүүрилээр, буу зэбсэгүүдые, илангаяа ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгээр, замбуулинай дайдада тэрэниие нэбтэрүүлгын аюулаар һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлбэ. Газар дээрэ буу зэбсэгүүдые бүтээлгые дары болюулха, тэрэниие замбуулинай дайдада нэбтэрүүлгые зайсуулан сараха зорилгонууд шухала удха шанартай байна гэжэ Советскэ Союз, Инди тоолоно.

Үргэн олониитые алаха, хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые саашадань бүтээн гаргалгые далдалан халхалхын тула буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха тухай, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха тухай хөөрэлдөөнүүдые хэрэглэхэ гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад эрид буруушааба.

Эсэсэй эсэстэ хүн түрэлтэнэй ажабайдалһаа ядерна буу зэбсэгүүдые үндэһөөрнь үгы хэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн зургаан оронoй гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой гаргаһан үүсхэлнүүдые дэмжэжэ байһанаа совет тала мэдүүлээ.

Тус районой үргэн ехэ нютагуудые «ажабайдалаймнай аша туһын газар» болоно гэжэ соносхоһон империализмын хүсэнүүдэй булимтархы политика бэелүүлһэнһээ уламжалан, Ази—Номгон далайн оршондохи байдалай улам орёо түгшүүрилтэй болоһондо һанаагаа зобожо байһанаа элирхэйлээд, США-гай сэрэгэй баазануудаа үргэдхэһэнһөө, сэрэгүүдээ олошоруулһанһаа Индиин океан дээрэхи байдал илангаяа шахардуу шанга болонхой гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Баруун-Урда Азиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа хамааралсалгые буруушаажа, СССР болон Инди тэмсэнэ, тус районой гүрэнүүдэй бэеэ дааһан байдалай эрхэнүүдые сахин хамгаалхын, бүгэдэ нииитын эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхын аша туһада хөөрэлдөөнүүдэй аргаар эндэхи политическэ байдалые хойшолуулашагүйгөөр гурималшуулан шиидхэхые хүсэнэ гэжэ онсолон заагдаа.

Эндэхи оронуудай хоорондо бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэлгэ ушаржа байһан асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэлгэ, али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэрэн ололго эндэхи байдалые гуримшуулгын ори ганса үнэн зүб харгы зам болоно гэжэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад Зүүн-Урда Азидахи байдал тухай һанамжануудаа хэлсэхэдээ мэдүүлбэ. Индиин болон Индохитадай гүрэнүүдэй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон Зүүн-Урда Азидахи байдалда һайнаар нүлөөлхэ байна гэжэ совет тала тэмдэглээ.

Эхэ оронойнгоо бэеэ даа-һан байдалые хамгаалхын түлөө тэмсэлдэнь Никарагуагай арадые дэмжэхэ гэшэ империализмда эсэргүү, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй шухала зорилго болоно гэжэ Түбэй Америкэдэхи байдалые зүбшэн хэлсэхэдээ заа-һан байна.

Дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха талаар гаргагдаһан хамтын хүсэлэл оролдолгонуудта, империализмда, колониализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда, расизмда ба апартеидтэ эсэргүү тэмсэлдэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй үүргэ улам үргэдэжэ байна гэжэ хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндые дээшэлүүлгэдэ Индиин ехэ хубитаяа оруулжа байһые М. С. Горбачев үндэрөөр сэгнээд, энэ хүдэлөөнэй эгээл нэрэ хүндэ ехэтэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, мүнөөнэй түрүүлэгшэ байһан туладаа Инди эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хуряахын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, империализмын ээрхэг түримхэй һанаашалгануудые буруу һургахын түлөө тэмсэлдэ тэрэниие саашадань эдэбхижүүлгэдэ үүргэ нүлөө үзүүлхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Советскэ Союзай эб найрамдалта бүтэмжэтэй һайн политика мүнөө үеын уласхоорондын оршон байдалда эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые хангалгын шухалын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ Р. Ганди тэмдэглэбэ: буу зэбсэгүүдые хуряалгын, уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулгын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн совет үүсхэлнүүдые тэрэ үндэрөөр сэгнэбэ.

Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй ходо ходо уулзалга хоёр оронoй хоорондохи хани харилсаае, этигэл найдалые бэхижүүлгын шухала нүхэсэл болоно гэжэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад тэмдэглээ. Иимэ харилсаанууд бүгэдэ нииитын эб найрамдал болон аюулгүй байдалые хангaн бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ СССР-эй ба Индиин гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудай үүргэ нүлөөе дээшэлүүлнэ гэжэ заагдаба. Таарамжатай сагаа олоожо, хани ёһоной албанай хэрэгээр Индидэ ерэхыень Р. Ганди М. С. Горбачевые уряа. Энэ уряалынь баяр баясхалантайгаар хүлеэгдэн абтаһан байна.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

...спубликын Премь- ...Р. Гандиин хүн- ...ет хүтэлбэрилэг- ...21-дэ Кремлиин ...соо сайлалга хэбэ. ...сүт ябаһан Ин- ...й ажал ябуулаг- ...итай хамта байл-

Совет талаһаа — М. С. Горбачев, Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, И. В. Архипов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев сайлалга дээрэ үгэ хэлээ.

[М.] С. ГОРБАЧЕВОЙ хэлэһэн үгэ

...сходин Премьер-...ихожа Ганди!

...дхэг ханинар!

...Союзда тон ехэ ...ной Премьер-Ми- ...ээтэй хамта яба- ...Москвада амар- ...ндаа бидэ урма ...Совет болон энэд- ...илэгшэдэй уул- ...дoдoo халуун ду- ...зүрхэнэй, үндэр ...найдалай, үгээе ...оршон байдалда ...һайнаараа шалгар- ...уулзалганууд ма- ...най хоорондохи ...ые хүгжөөлгэдэ, ...бухы дэлхэй дээ- ...рда һайнаар нү-

...д, хэдэн арбаад ...дорин үнгэрнэ, ма- ...а хэдэн үеын хү- ..., гэбэшье СССР- ...Индиин хоорондохи ...ан, харилсаа хол- ...үргэнөөр хүгжэн ...айнхай. Энэ юун- ...б гэхэдэ, эдэ бү- ...гшэ эрхын, нэгээ ...үндэһэ һуури дээ- ...еын гол шухала ...зар хоёр оронoй ...ой тудалдажа гү, ...байлгын үндэһэ ...байгуулагдана.

...тогтоогдоһон ма- ...ын харилсаа хол- ...ар нэгэн хашалта ...баалалта байха- ...дааһан байдалаа ...түлөө тэмсэлэй- ...шатануудта Совет- ...Индиие залан сэ- ...дэг, бэеэ дааһан ...ээрэ түрэеэ, хүг- ...ээ дааһан замда ...э сахин хамгаал- ...үехэ оронтой һа- ...байһанаа үргэ- ...дэг байгаа, мү- ...лжэ байна.

...гтооһон харилсаа ...оо али бүхы һал- ...э ханинар байһан ...ы һайн юумэеэ ...убаалданабди. Тэ- ...жэлтэ дэбжэлтын ...асуудалнуудые — түүхэтэ тодорхой үе бүхэндэ гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, — хүндэ промышленностиин үндэһэ һуурие байгуулгада гү, али түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые барилгада СССР-эй болон Индиин хоорондохи экономическа харилсаанай һайнаар нүлөөлжэ байһые сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди. Шэнэ зуун жэлэй богоһо дээрэ Индиин экономико хүгжөөлгэдэ, өөрыгөө хамгаалха хүсыень бэхижүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулха ёһотой манай хамтын проектнүүд эдэ зорилгонуудай тоодо ороно.

Совет-индиин хамтын экипажай замбуулинай дайда соогуур амжалтатайгаар ниидэлгэ манай эрдэм-техникын холбоо барисаанай ашаг үрэтэй, ехэ арга боломжонуудтай байһан тухай элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Хоёр оронoй хоорондохи үргэн ехэ, элдэб янзын соёлой харилсаа холбоон тэдэнэй арадуудай нэгэ нэгэнэйнгээ соёлой баялигаар ехэтэ һонирходогые, оюун ухаан бодолойнь ойро дүтэ байһые элирхэйлэн харуулна.

Гэбэшье түйлагдаһан үргэн ехэ амжалтануудынай манай урагшаа дабшахын тула бии байгаа ехэ арга боломжонуудые далдалан халхалха ёһогүй. Мүнөөдэр болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр тала энэ асуудалаар ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. Манай харилсаа холбооe олохон асуудалаар тон шэнэ шатада гаргажа шадахабди.

Дайнай аюулые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүтээлгые зогсоохо хэрэгтэ Индиин ба СССР-эй гаргажа байһан хүсэлэл оролдолгонууд онсо һуури эзэлнэ. Манай оронуудай хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной бүхы уласхоорондын харилсаануудта бүри шухала, һайн һайхан үүргэ дүүргэдэг болоходо абангүй байжа шадахагүйл. Эдэ харилсаа холбоон гэршэ жэшээгэй хүсөөр амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудые баталха арга олгоно. Эб найрамдалай ба бүхы арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын аша туһада нүлөөлнэ. Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай манай договор эдэ зорилгонуудта һайнаар алба хэнэ.

Бүхы арадууд амгалан тайбанаар ажаһуухые, хүгжэн дэбжэхые хүсэнэ, тэдэнэй нэгэниинишье дай жүрөөдэнэгүй. Зүгөөр ондоо зорилгонуудые бэелүүлхые һанаашалдаг хүсэнүүд бии. Бусадай хүүлитэ аша туһые, мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые тэдэнэр тооногүй. Сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохын түгөө тэдэнэй шунахай абьяас эрмэлзэл дэлхэй дээрэ буу зэбсэгүүдые түйлай ехээр үрдилдэн бүтээлгын хэмжээндэ гаргаа, энэнь зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинан шалгахын аргагүй тон шэнэ шатада гаргаха аюул тохёолдуулжа байна.

Жэшээнь, Вашингтондо «өөрыгөө хамгаалха үүсхэл» гэжэ нэрлэгдэдэг «одото дайн байлдаануудай» шууяа ехээр гаргаһан программа арадуудта юу асаржа шадахаб? Нэн түрүүн ядерна дайнай һүжэрэлгын аюул тохёолдуулха байна. Тиихэдээ буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар үгээе ойлголсолго түйлаха хэрэгые улам ехэ түбэг бэрхэшээлдэ оруулха байһаниинь элитэ. Буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгада айхабтар ехэ мүнгэ зөөри нэмэгдэжэ гаргашалагдаха бшуу. Теэд эдэ бүгэдэ хүн түрэлтэнэй амгалан тайбанаар хүгжэлгын аша туһада, тэрэ тоодо үлэсхэлэн хооһон байдалые усадхалга, үбшэн тахалые зайсуулга, үзэг бэшэггүйдэлгые усадхалга гэхэ мэтын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлжэ шадаха байна.

Эгээл тиимэһээ замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалгые зайсуулха асуудал бүхы оронуудай, арадуудай аша туһада хабаатай байна, тэрэ хэниешье тойрожо гарахагүй. Орой болошоогүй байхадань, тэхэрюулэгдэшэгүй байдалай оршон ерээгүй байхадань, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүд энэ шэнэ аюулые зайсуулан сарахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ ёһотой гэжэ бидэ тоолонобди.

Колониализмын уршагта хойшолонгуудые гаталан дабахые эрмэлзэжэ байһан Азиин, Африкын ба Латиин Америкын олон арбаад гүрэнүүдэй дэлхэйн оршон байдалда гаралга дэлхэй дээрэхи мүнөө үеын гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Тэдэнэй олонхид бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй байлгын политика баримталан бэелүүлнэ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй бии бололго, тэрэниие эб найрамдалта политикын шухала эрхэ нүхэсэл болголго хадаа мүнөө үе сагай жама ёһото үйлэ хэрэг мүн. Гүрэнүүдэй хоорондо адли тэгшэ эрхэтэй харилсаа холбоо тогтоохые, тэдэнэй үндэһэн эрхэнүүдые, аша туһые бусадай мэдэрхые, дарлалта мүлжэлгын ба зонхилолгын али бүхы ябуулгануудые, ээрхэн зонхилхо һэдэлгэнүүдые уласхоорондын ажабайдалһаа усадхан зайсуулхые сүлөөрһэн арадуудай хүсэжэ байһые эдэ бүгэдэ элирхэйлэн харуулна.

Юрэдөө, имагтал ашаг олзо абахын, манай газар дайда дээрэ сэрэгэй баазануудые, опорно пунктнүүдые байгуулхын тула бидэниие хэрэглэхые оролдохо ёһогүй гэжэ сүлөөрһэн оронууд тоолоно.

Тиин эдэ оронуудые ойлгожо болохо, ойлгохо хэрэгтэй. Тэдэнэрэй бодомжые асуунгүй, тэдэниие хэн нэгэнэй «ажабайдалай аша туһын» оршом гэжэ соносхожо байхадаа, эдэ оронуудай бодото аша туһые хараада абанагүй бшуу. Энэ аша туһань ямаршье анхаралгүйгөөр үлөөгдэнэ.

Бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб районуудтахи хеморoo зүришэлдөөнүүдэй мүнөөнэй эрхэ байдалда хэды ехэ аюултай байһан тухай олон юумэ хэлэһэнэйшье хэрэггүй. Эдэ зүришэлдөөнүүд юунһээ эхилнэб гэжэ гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэхэдэ, сүлөөрһэн оронуудай хэрэгүүдтэ империалис гүрэнүүд элдэб аргаар хамаарха, тэдэнэртэ нүлөөлхэ гэжэ һэдэдэг байһаниинь энээнэй шалтаг болоно. «Үлэмжэ хүсэтэй гүрэнүүдэй мэеэрхэлдээн» бэшэ, харин дэлхэй дээрэхи шахардуу байдалай олохон гуламтануудай бии болодог шалтагаанууд нэн түрүүн эндэһээ бии болоно.

Хамааралсахагүй, хүсэ хэрэглэхэгүй гү, али хүсөөр занахагүй тэдэниие сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ татажа оруулхагүй гэһэн гол ёһонуудые эдэ түбинүүдэй оронуудтай бэелүүлэгдэдэг харилсаануудта наринаар сахиха гэһэн уялга ООН-ой Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүн бүхэнэй баталан абаа гэшэ һаань, Азида, Африкада болон Латиин Америкэдэ шахардуу байдалай гуламтануудые усадхалгада, зарим хеморoo зүришэлдөөнүүдые амгалан ёһоор гуримшуулгада туһа нэмэри болохо һэн гэжэ һанагдана. Советскэ Союз иимэ уялга абахаар бэлэн. Энэнь манай гадаадын политикын гол ёһонуудта хүсэд харюусана бшуу.

«Шахардуу байдалые һуларуулха» гэһэн ойлгомжо Европодо мүндэлһэн гээшэ. Хельсинкидэ түүхэтэ документдэ гар табигдаһан үдэрһөө хойшо арбан жэлэй ой дүтэлжэ байнхай. Энэ ехэ багсаатай үгэдэ арадуудай олгоһон бүхы юумэн тэрээн дотор хэмталагдаһан байгаа. Энэ үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан юумэнэй олониинь океан далайн саанахи хүйтэн һалхяар һандаргагдаһан байна. Тиибэшье олон юумэниинь бата үндэһэ һууритай болоод, арадуудта хараа байса туһа хүргэнэ.

Азида эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха асуудалнууд, Европотой сасуулхада, өөрэгүй шангаар, харин зарим районуудта бүришье һаа, шангаар табигдана. Имагтал тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ Ази түбиин болон тэрэнэй зарим орон нютагуудай аюулгүй байдалай зарим асуудалнуудаар бүтэмжэтэй шухала хэдэн үүсхэл найруулагдаһан байна. Социалис гүрэнүүд, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөндэ хабаадагшад, тэрэ тоодо СССР болон Инди эдэ үүсхэлнүүдые гаргагшадай тоодо оролсоно.

Найруулагдаһан дурадхалнууд уласхоорондын ажабайдалай зүблэхэ зүйлдэ байһан зандаа. Жэшээлбэл, Индиин океаниие амгалан тайбан байдалай зоно болгохо тухай дурадхалые ООН-ой Генеральна Ассамблей болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөн, тэрэ тоодо һая Делидэ болоһон конференци дэмжэһэн байна. Ази түбидэ оршодог ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй гүрэнүүдэй—СССР-эй болон КНР-эй ядерна зэбсэг хэрэгсэл түрүүлэн хэрэглэхэгүй уялга абаһан баримтые тоонгүй байжа болохогүй. Эдэ бүхы үүсхэлнүүдые, мүн тэрэшэлэн Европодохи дүй дүршэлые хараада абажа, Азидахи аюулгүй байдалай асуудалда юрэнхы дээрэнь үргэлжэдэнь хандаха, энэ шэглэлээр Азиин гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдхэхэ тухай бодожо үзэхөөр бэшэ гү гэһэн асуудал гарана. Энэмнай бэлэн бэшэ хэрэг. Харин Хельсинки тээшэ зам баһал бараг байгаагүй. Хоёр талын хөөрэлдөөнүүд, олон талын зүбшэлгэнүүд, һанал бодолоо халан абалсахын бүтэмжэтэй шиидхэбэринүүдые хамтааран бэдэрхын тула хожомоо ямар нэгэн нииитэ Азиин хуралдаа үнгэргэхэ хүрэтэр элдэб арганууд эндэ байжа болохо.

Ондоо ямаршье түбиин арадуудтай адли, Азиин арадууд амгалан тайбан байдал хангахые, амгалан ёһоной харилсаа бэелүүлхые хүсэдэг, энэ зорилго түйлахын тула олон юумэ хэжэ шадаха байһаниинь арсашагүй.

Азиин оронуудта, мүн бүхы дэлхэй дээрэ ехэ нэрэ хүндэтэй болоһон агуу ехэ Инди гүрэнэй үүргэ энэ хэрэгтэ гол шухала байжа болохо гэжэ һанагдана.

Эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ, энэ талаар бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй үүргые дээшэлүүлгэдэ Индиин оруулдаг хубитые бидэ үндэрөөр сэгнэдэгбди.

Агуу ехэ энэдхэг хүтэлбэрилэгшэд Джавахарлал Неругэй болон Индира Гандиин нэрэнүүд арадуудай дурасхаалда хэтэдээ үлэхэ. Индиин түүхэтэй, мүн бүхы түбинүүд дээрэхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй түүхэтэй таһаршагүй холбоотойгоор үлэхэ юм. Тэдэнэрэй хараалһан политическэ хараа шугамые баримталан, Инди дотоодынгоо хүгжэлтэдэ, өөрынгөө уласхоорондын байдалые бэхижүүлгэдэ гайхамшагта амжалтануудые түйлаһан байна. Мүнөөнэй дэлхэйн шухала һайн эрхэ нүхэсэл болохо бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөе эмхидхэхын, хүгжөөхын тула тэдэнэр ехэ юумэ хэһэн байгаа.

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан Индира Гандида наһа бараһан хойнонь олгоһон ушар хадаа эб найрамдал сахин хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй гайхамшагта аша габьяае үргэнөөр мэдэрһэн жэшээнүүдэй нэгэниинь болоно.

Манай оронуудай хоорондо нягта хани барисаа болон харилсаа холбоо байгуулхые оролдодог байһан Джавахарлал Неру болон Индира Гандиие совет хүнүүд ходоодоо талархалтайгаар һанадаг байха юм. Танай урда тээ хүтэлбэрилжэ байһан суута хүнүүдэй хэрэгые үргэлжэлүүлхэ гэһэн хүсэлыетнай, господин Премьер-Министр, бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди.

Совет-Индиин хани барисаата харилсаа холбооe саашадань хүгжөөн гүнзэгырүүлхэ шэглэлээр Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэй оролдолго гаргаха һанаатай гэжэ Таниие найдуулжа шадахаб. Эб найрамдалта бэеэ даанхай Инди Советскэ Союзай зүгһөө ходоодоо дэмжэгдэхэ.

Индиин Республикын хүндэтэ Премьер-Министр Раджив Гандиин, госпожа Гандиин болон манай бүхы энэдхэг айлшадай элүүр энхын түлөө!

Индиин агуу ехэ арадай амжалтануудай ба ажана тэнигэлэн байдалай түлөө!

Манай оронуудай хоорондохи хани барисаае ба харилсаа холбооe саашадань хүгжөөхын түлөө!

Түби дэлхэй дээрэ бата эб найрамдалай түлөө!—хундага үргэхыемни зүбшөөгыт.

* * *

Р. Ганди харюугай үгэ хэлээ.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ВЬЕТНАМАЙ СОЁЛ КУЛЬТУРЫН ҺАЙНДЭР

СССР-тэ нээгдэһэн СРВ-гэй соёл культурын үдэрнүүдэй программада вьетнам арадай искусство үргэнөөр харуулагдана. Манай орон дотор түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байһан харалга республикын байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдана. Совет харагшад түрүү коллективүүд болон дуушадтай уулзаха, шэнэ фильмүүдтэй, хүгжэмтэ болон уран зурагай искусствын бүтээлнүүдтэй, социалис Вьетнамай номуудтай танилсаха юм.

Майн 21-дэ Москвада, ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Ехэ театрта баярай оршон байдалда эдэ үдэрнүүд нээгдээ. Олониитын түлөөлэгшэд, соёл культурын болон эрдэм наукын ажал ябуулагшад, ниислэлэй предприятинуудай хүдэлмэришэд эндэ сугларба. Нүхэд Г. А. Алиев, Е. К. Лигачев, П. Н. Демичев, М. В. Зимянин, КПСС-эй ЦК-гай соёлой таһагые даагша В. Ф. Шауро үдэрнүүдэй нээлтэдэ байлсаа. КПВ-гэй ЦК-гай секретарь Хоанг Тунг түрүүтэй тусхай делегаци, СРВ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Динь Ньо Лием эндэ байгаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, совет олон үндэһэ яһатанай соёлой ажал ябуулагшадай үмэнэһөө КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичев Вьетнамай түлөөлэгшэдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

СССР-эй болон СРВ-гэй хоорондохи аха дүү ёһоной бүхы талын харилсаа холбоон тухай хэлэхэдээ, хани барисаан болон харилсаа холбоон тухай договорой, экономическа ба эрдэм-техникын талаар харилсаа холбооной удаан болзорой программын үндэһэ һуури дээрэ тэдэнэр амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Манай арадуудай оюун ухаанай ажабайдалда, шэнэ хүниие бүрилдүүлэн хүмүүжүүлгэдэ гүнзэгы һайн нүлөө үзүүлдэг соёлой талаар харилсаанууд шухала һуури эзэлдэг. Һайндэр амжалтатайгаар үнгэрхэ гэжэ этигэнэбди гээд П. Н. Демичев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

КПВ-гэй ЦК-гай болон СРВ-гэй правительствын үмэнэһөө Хоанг Тунг харюугай үгэ хэлэхэдээ, эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалай түлөө вьетнам арадай тэмсэлдэнь, шэнэ социалис общество байгуулхадань ехэ туһаламжа үзүүлдэг байһанайнь түлөө Советскэ Союзда үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэһэн байна.

Энэ һайндэрые үнгэргэлгэ хадаа Вьетнамай болон Советскэ Союзай хоорондохи элдэб янзын ба олон талын харилсаа холбооной тодо гэршэ болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Союзна республикануудай олохон хото городуудта үнгэрхэ эдэ үдэрнүүдэй үедэ СРВ-гэй түлөөлэгшэд аха дүү совет арадые өөһэдынгөө социалис соёл культурын түйлалтануудтай танилсуулха байна.

Удаань ехэ концерт болоо. Аха дүү арадай соёлой урданай болон мүнөөнэй ёһо заншалнууд тэрэнэй программада үргэнөөр харуулагдаа. СРВ-гэй дуу, хатарай болон хүгжэмэй гүрэнэй ансамблиин артистнуудай, Ханойн оперо болон баледэй театрай солистнуудай, мэдээжэ хүгжэмшэдэй номернуудые харагшад халуунаар хүлеэн абаа.

(ТАСС).

АРАДАЙ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ БААТАРШАЛГА

Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, 1985 оной майн 8-да Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо болоһон баярай суглаан дээрэ нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн «Совет арадай хэтэдээ мүнхэ баатаршалга» гэһэн элидхэл тусхай брошюра болгогдожо хэблэгдээ.

Политическэ литературын хэблэл тус брошюрые барлажа гаргаһан байна.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТА— МҮНӨӨДЭРЭЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхын, алмагдаһан материал, түүхэй эд, түлишэ хэрэглээн, жэлэй туршада хоёр үдэр хүдэлхын түлөө хүдэлөөн үдэр бүри үргэн дэлисэтэй болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ социалис мүрысөөнэй үг зорилгонууд үргэдөө. Уялгануудай соо гансал ямар хэмжээнэй хүдэлмэриин хэгдэхэ тухай хэлэгдэнэ бэшэ, харин энэ хүдэлмэриин хайшан гээд бэелүүлэгдэхэнь тодорхойлогдоно, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулгада, хэлсээтэ уялгануудай ёһоор продукци эльгээхэ түсэбөө саг болзортонь бэелүүлгэдэ, продукциин шанарта, шэнэ техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэлгэдэ заатагүй анхарагдадаг болоо.

Эгээл эдэ зорилгонуудые хараадаа абан, республикымнай олонхи предприятинууд социалис уялгануудые абаһан, дахинаа шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэһэн байна. Энэ талаар Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, «Бурятферммаш» нэгэдэлэй, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай, Хяагтын плавикова шпадай руднигай, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай, Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй коллективүүдые нэн түрүүлэн нэрлэмээр.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй онсо илгаанууд олон. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй материалнууд соо ажахые социалис ёһоор эрхилэлгын, ажалай журам шангадхалгын, үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэлгын, кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлгын асуудалнууд гүнзэгыгөөр харагдаа гээшэ. КПСС-эй XXVII съездэдэ эдэбхитэй бэлэдхэлэй оршон байдалда жэлэй, мүн бүхыдөө түсэбтэ табан жэлэй даалгабаринуудые урагшатай бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ шиидхэхы һаһын ороод байһые совет хүдэлмэришэн бүхэн гүйсэд мэдэрхэ ёһотой. Энэ хадаа манай хүдэлмэридэ политическэ ехэ удха шанар олгоно ха юм.

Жэлэй эхиндэ абтаһан социалис уялгануудай бодотоор бэелүүлэгдэбэл, республикын промышленность 10,9 миллион түхэригэй нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха, 1985 ондо үйлэдбэриин ургалтые 106,5 процентдэ, ажалай бүтээсые 106,4 процентдэ хүргэхэ. Гэхэтэй хамта 52 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 21 мянган тонно условно түлишэ, 56 мянган гикалори дулаанай элшэ, 2,5 мянган тонно металл, 7,4 мянган кубометр модоной материалнууд, 18 тонно hooһон, 3,5 мянган метр бүд ба бусадшье материалнууд алмагдаха юм. Жэлэй туршада бүхыдөө 8 миллион түхэригэй алмалта, арьбалалта хэгдэхээр хараалагдана.

Эдэ зорилгонуудые түйлахын тула эрдэм, техникын хүгжэлтые түргэдхэхэ, предприятинуудые техническэ талаар зэбсэгжүүлхэ, шэнэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ шухала. Оносолбол, байгша оной уялгануудай ёһоор, автоматическа оньһожоруулагдамал 20 линии, 30 робот автооператор ашаглалгада оруулагдаха, үндэр бүтээсэтэй 500 түхеэрэлгэ тодхоогдохо, промышленна продукциин 150 шэнэ зүйл гаргагдажа эхилхэ, 952 хүн гарай ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, оньһожоруулагдамал ажалда оруулагдаха юм.

Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудһаа 11 миллион шахуу түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаха зэргэтэй.

Үнгэрһэн дүрбэн һарын дүнгүүд республикын промышленностиин ургалтые гэршэлнэ. Продукци худалдаха талаар түсэб 101,8 процент бэелүүлэгдээ, товарна продукци үйлэдбэрилгэ 6,3 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци үйлэдбэрилгын ургалта хангагдаа.

Үнгэрһэн апрель һарада социалис мүрысөөн бүри эршэтэй болоо. Предприяти болон барилгануудта В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигто бэлэдхэл хэгдээ. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо габшагай ажалай вахтанууд зорюулагдаа.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, «Электромашина» завод, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат, «Бурятавторемонт», «Байкалрыбпром» нэгэдэлнүүд, хилэмэнэй продуктнуудай управлени болон бусад олон предприятинууд жэлэй эхинһээ эршэтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, «Бурятферммаш» нэгэдэлэй партком коллективээ социалис уялгануудые дүүргэлтэдэ элсүүлхын тула, түсэбэй ёһоор, саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулна. Эндэхи хүдэлмэришэн бүхэн жэлэй туршада хоёр үдэр алмагдаһан түүхэй эд болон түлишөөр хүдэлхэ гэһэн партиин уряае халуунаар дэмжэһэн юм. Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр эдэнэр хахад үдэрһөө үлүү сагай туршада алмагдаһан түүхэй эд, түлишөөр хүдэлжэ боломоор арга боломжо олоод байнхай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 101,6 процент бэелүүлэгдээ, тэрэнэй ашаар түсэбһөө гадуур 71 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө, 23 мянган киловатт час электрын элшэ хүсэ, 43 тонно условно түлишэ, 15,8 тонно металл алмагдаа. Тиихэдээ оёдолой «Туяана» нэгэдэл (11 погонно метр бүд алмаа), Улаан-Үдын хилэмэнэй комбинат (8,6 тонно гурил алмажа, энээгээрээ түсэбтэ нэмэлтэ болгон 7 мянган түхэригэй продукци гаргажа), онсо шалгараа гээд тэмдэглэлтэй.

Гэбэшье арга боломжонууд һайнаар хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй. Хаа яагүй гурим, журам шангадхагдажа, хүдэлмэриин нэгэ жэгдэ ябаса хангагдана, ажалай эмхидхэл һайжаруулагдана гэхын аргагүй. Тиимэһээл КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленум дээрэ журам шангадхалгада онсо анхарагдаһан, 1985 оной түсэб ямаршье хубилалтагүйгөөр, доошолуулагдангүй дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ заагдаһан байна. Энэ талаар партийна болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд үнгэрһэн дүрбэн һарын дүнгүүдэй һайн, муу талануудые шүүмжэлэн үзэхэ, саашанхи хүдэлмэреэ хэр зэргээр эмхидхэбэл, алдаһанаа хүсэлдүүлхэбибди гэжэ бодожо үзэхэ ёһотой.

1984 ондо республикын промышленность 6,3 миллион түхэригэй түүхэй эд, түлишэ алмаһан юм. Гэбэшье технологическа журам хазагайруулһанһаа, зарим хүнүүдэй харюусалгагүйһаа доошолуулһанһаа боложо, 3.1 миллион түхэригэй түүхэй эдэй, материалнуудай, электрын элшэ хүсэнэй нөөсэнүүд үлүү гаргашалагдаа. Тиимэһээ товарна продукциин өөрынь үнэ сэн, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо, оройдоол 0,23 процентээр доошолуулагдаһан байна.

Сэлэнгын ба Загарайн районуудай промышленна предприятинууд товарна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха даабаряа дүүргээгүй. Тусхай шалгалтын хэгдэхэдэ, эндэ түүхэй эд, материалнуудые гаршалалгын нормо сахигданагүй, хиналта һуладана гэжэ элирээ. Гансал «Бурятавторемонт» нэгэдэлэй предприятинуудта 1,6 миллион түхэригэй хэмһээ үлүү материальна гаргашанууд хэгдээ. Эгээл иимэ шалтагаанаар «Бурятпромстройматериалы» нэгэдэлдэ 255 мянган түхэригэй, ЛВРЗ-дэ 152 мянган түхэригэй түүхэй эд хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдаа юм. Уламжалан продукциин өөрынь сэн доошолуулха талаар даабари дүүргэгдээгүй. Шэлэй заводой, һээы гутал дарадаг фабрикын коллективүүд голодоһо ехээр гаргажа, материальна гараада ороо.

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада 335 мянган түхэригэй материальна нөөсэ алмагдаһан, гэбэшье голодоһо гаргаһанһаа салин хүлһэнэй жасые буруугаар хэрэглэһэнһээ боложо, продукциин өөрынь үнэ сэн 336 мянган түхэригөөр үнэтэй болоһон юм. Энэ талаар Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй завод арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглээгүй, һанаһанһаа нилээд доогуур хүдэлөө. Тиимэһээл продукциин өөрынь үнэ сэн 178 мянган түхэригөөр дээшэ болоо.

Эдэ баримтанууд хадаа материальна гаргашануудые бага болгохо нөөсэнүүдые хэрэглэн, промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ арга боломжонуудай бии байһые гэршэлнэ. Эгээл энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тусхай тогтоол соо онсолон заагдаһан байха юм.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын түсэб үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэриин сагые алмаха шухала арга нүхэсэл болодог. Ороной хэмжээгээр абаад харабал, промышленность 60 секундын туршада дунда зэргээр 1,6 миллион түхэригэй продукци гаргадаг гэжэ мэдээжэ. Ушар иимэһээ ажалай сагай минута бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гээшэ бодото эрилтэ болонхой.

Хүдэлмэриин сагые гээхэ ушарнууд республикын промышленностьда жэлһээ жэлдэ үсөөрөөшье һаа, үшөөл ехэ байһан зандаа. 1984 ондо нэгэ хүнэй ажал хэхэ 184,8 мянган үдэр гээгдээ гэжэ тоологдоо. Тодорхойлбол, энэмнай 700 хүнэй жэл соо ажалгүйтэй адли. Иигэжэ 18,7 миллион түхэригэй продукци үгтөөгүй байха юм. Загарайн районой предприятинуудта ажалай журам хазагайруулха ушарнууд илангаяа олоор үзэгдөө. Эндэхи хүдэлмэришэн бүхэн ажалай 4—5 үдэр гээһэн гэхэ гү, али республикын промышленностиин байдалда орходоо, 1,9 дахин үлүүгээр ажалай саг гээһэн гэжэ тоологдоно. Энээнһээ боложо үнгэрһэн жэлдэ хамта дээрээ 5,6 миллион түхэригэй товарна продукци үгтөөгүй үлэшоо.

Хэрбээ ажалһаа һамшаха ушарнуудай үзэгдөөгүй һаа, 6,5 миллион түхэригэй товарна продукци нэмэжэ абтаха һэн. Иигэжэ нэмэлтэ капитальна һомололгонуудые хэнгүй, үйлэдбэриин журам бэхижүүлһэнэй ашаар бүтээсэ дээшэлүүлжэ болохо бшуу.

1984 оной декабрьда КПСС-эй Центральна Комитет материальна нөөсэнүүдые алмалтын гуримые шангадхаха талаар Владимирска областной партийна организациин хүдэлмэриие хаража үзэһэн юм. Энэ асуудалаар абтаһан тусхай тогтоол дотор ажахы ашагтайгаар эрхилэлгые һайжаруулхын тула партийна организацинууд ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха ёһотой гэжэ заагдаһан байна. Үйлэдбэриин эршэ түгэс хүгжэлтые хангаха гэбэл, хүдэлмэришэн бүхэниие ажалайнгаа газарта байра байдалдаашье арадай баялигта гамтайгаар хандажа һургаха хэрэгтэй гэжэ заагдаа бэлэй.

Манай республикада алмалта, арьбалалтын гуримые шангадхаха зорилгоор партийна эмхидхэлэй болон политическэ ехэ нүлөө үзүүлхэ элдэб арганууд хэрэглэгдэдэг. КПСС-эй обкомой даабаряар партиин горкомууд болон райкомууд предприяти бүхэндэ, ажалша коллектив бүхэндэ ажалай болон материальна нөөсэнүүдые алмаха хэмжээнүүдэй түсэб баталан абахыень уялгалһан байна. Тиихэдээ үйлэдбэри бүхэнэй онсо шэнжэнь хараада абтаха ёһотой гэжэ хэлэгдээ һэн. Алмалтын тусхай тоосооной һуури дээрэ мүрысөө эмхидхэлгэ илангаяа хёрхо хиналта доро байдаг. Гэбэшье энэ талаар түрүү предприятинуудта олдоһон дүй дүршэл хаа-яагүй дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Уламжалан, парткомууд хадаа алмалтын гуримые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, профсоюзна организацинуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажахын тоосоо бэхижүүлхэ, алмалтын гурим сахиха талаар ниитын харалга хаа-яа болоод үнгэргэжэ байха уялгатай.

Москвагай, Украинын, Уралай эрхим түрүү коллективүүдэй үүсхэлые дэмжэн, предприяти, область, хизаар, республика бүхэндэ түсэбһөө гадуур алмалтын фонд байгуулха гэһэн уряа бодото бэелэлээ оложо байнхай. Ороной арадай ажахыда иимэ алмалтын хэмжээн 3,5 миллион түхэригтэ хүрэхэ жэшээтэй. Энэ мүнгэ зөөри социальна хэрэглэмжэнүүдые хангалгада эльгээгдэхэ.

«Город, район бүхэндэ — алмалтын тусхай тоосоон» гэһэн уряа баримталагдаха зэргэтэй.

Партийна комитедүүд агитационно-пропагандистска хүдэлмэреэ эдэбхижүүлжэ, алмаһан түүхэй эд, түлишээ хэрэглэн хоёр үдэрэй туршада хүдэлбэл, ямар ашаг үрэ абтахаб гэжэ предприяти бүхэнэй ажалшадта ойлгуулха ёһотой. Материально-түүхэй эдэй, түлишын, энергетическэ нөөсэнүүдые алмалтын гол аргануудай хэр хэрэглэгдэжэ байһые бодотоор шэнжэлэн үзэхэ зорилго эдэнэй урда табигдана.

Алмалтын эмхидхэлэй-техническэ хэмжээнүүдэй программаһаа гадуур кадрнуудые мэргэжэлэйнь талаар бэлдэхэ, түүхэй эд, электрын элшэ хүсэ болон түлишэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тушаа шанга эрилтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдаха ёһотой.

Бии байгаа дутуу дундануудаа усадхахаар саг жэлэй дүүрэтэр үшөөл бии. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ түсэб заатагүй дүүргэхыень, үйлэдбэридэ гурим, журам шангадхахыень, бии байгаа нөөсэнүүдээ гамнан, арьбалан хэрэглэхыень ажалша коллектив бүхэниие түрэл партимнай уряална. Энэмнай мүнөөдэрэй гол зорилго мүн.

Г. ЛИТВИНЦЕВ,
КПСС-эй обкомой таһагые даагшын орлогшо.

ЛВРЗ-дэ

ҮСӨӨН ХҮНЭЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Эндэхи электромашинна цехэй Александр Иванович Милованцевай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ «үсөөн хүнэй хабаадалгатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха» гэһэн үүсхэл завод дотороо гаргаа һэн. Тиигэжэ хүдэлмэришэдэй тоо үсөөрүүлжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие бэелүүлһэн тухайгаа бригадын гэшүүд һаяхан мэдүүлбэ.

Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 17,3 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилээд байна.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэжэ шиидэһэн модельнэ цехэй хүдэлмэришэд үйлэдбэриин үшөө нэгэ амжалта туйлаба. Байгша оной эхинһээ цехэй хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур 7,6 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргаһан байха юм. Мүн ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процент дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн даабаряа һайнаар дүүргэө.

Үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэһэнэй, ажалай журам һайжаруулгада онсо анхарһанай ашаар иимэ үрэ дүн туйлагдаа бшуу. Ажалай түрүүшүүл бусадта үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг болоо, һурган хүмүүжүүлгын хүдэлөөн үргэдөө. Һая үйлэдбэридэ ерэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлэгдэдэг, эдэнэй дүй дүршэлтэй болохо хэрэгтэ коллективэй гэшүүн бүхэн һаналаа табилсадаг.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэһэн модельщигүүд П. С. Листенко, Л. Д. Сумкин, А. А. Орлов, Л. П. Гулюк, токарь Ф. А. Воробьев гэгшэд социалис мүрысөөнэй туг дээрэ үргэн ябана.

Т. СОБИНКОВА.

Бүхы һаһаараа ниитын хүдэлмэридэ ханамжатайгаар хабаадалсадаг, хүн зонэй дунда политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулдаг, тэрээндээ ехэ дуратай. болоһон эдэбхитэд байдаг.

Эдэ хүнүүдые ажалша коллективүүдтэ хүлеэжэ ядан байдагынь гайхалгүй. «Знание» бүлгэмэй Зэдын районно организациин лектор Дмитрий Анатольевич Сукневтой би һаяхан уулзабаб.

Энэ хүн тухайда КПСС-эй Зэдын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Владимир Дашиевич Будаев ехэ хүндэтэйгөөр хөөрөө һэн.

— Хэзээнэйшье сагта ажалшадай дунда арсалтагүй ошожо хөөрэлдөө, лекци үнгэргэдэг, районой, республикын, орон соохи, гадаадын һонинуудые дуулгажа, олон хүнэй баяр баясхаланда хүртэжэ байдаг, — гэжэ В. Будаев хөөрэнэ.

Һүүлдэнь Дмитрий Анатольевичтой уулзахадаа, тэрэнэй лекционно хүдэлмэриин онол арга тухай һонирхоһон байнаб.

— Гансал лекци уншаад ябадаг бэшэ аабзабди даа. Ниитын хүндэтэй энэ хэрэгые ажалайнгаа забһарта хэмнайншье үнгэргэдэг ха юм. Би районно Соведэй гүйсэдкомой социальна хангалгын таһагые даагша байһан тула колхоз, совхозуудаар, предприятинуудаар ходо ябажа байдагби. Тиихэ үедөө нэгэ забһарай гарахада, ямаршье һаань коллективтэ ошожо, хүн зонтой уулзажа, лекци, хөөрэлдөө үнгэргэнэб, — гээд тэрэ хөөрэлдөөгөө эхилбэ.

Тиихэ зуураа Дмитрий Анатольевич газетэнүүдһээ абтаһан материалнуудтай олон тоото хабтаһануудые намда харуулна. Нэгэ хабтаһан соонь «Партиин ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй материалнууд», нүгөөдэ соонь «Контрпропагандын асуудалнууд» гэхэ мэтэ гаршагтайнууд байгаа һэн.

— Коммунис партиингаа XXVII съездэдэ бэлэдхэлэй үедэ бидэ, лекторнууд, өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха нангин уялгатай гээшэбди. Партиин ЦК-гай апрелиин Пленумэй материалнуудтай «Знание» бүлгэмэйнгөө районно организациин секци дээрэ тодорхойгоор танилсажа, нүхэр М. С. Горбачевой элидхэл хүн бүхэмнай уншаад, конспект табинхай.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд

БЭРХЭ ЛЕКТОР

Эдэ үдэрнүүдтэ хэдэн һуурин тосхонуудта, ажалша коллективүүдтэ, мүн механизаторнуудтай, малшадтай, хонишодтой түс түстаа хэдэ хэдэн лекци, хөөрэлдөө үнгэргөөбди,— гэжэ Д. А. Сукнев хэлэнэ.

Лектор Д. Сукнев ажалшадай урда гарахынгаа урид олон баримтануудые, тоонуудые, мэдээсэлнүүдые шэнжэлэн хаража, сасуулга хэжэ, лекцидээ бэлэдэдэг заншалтай. Тэрэ «СССР-эй уласхоорондын байдал» тухай лекци ехэнхидээ уншадаг юм. Тиимэһээ хэзээ бүхэндэ радио шагнадаг, телевиденеэр дамжуулгануудые харадаг гуримтай. «9-дэхи студи», «Уласхоорондын панорама», «Мүнөөдэр дэлхэй дээрэ» гэхэ мэтэ дамжуулгануудые анхаралтайгаар ходо харадаг.

Тэдэл эдэ дамжуулганууды дуратай хүн бүхэн мүн лэ харана, һонирхоно ха юм. Харин Дмитрий Анатольевич бэлэдхэл һайнтай байһан тула лекцидэнь хэрэгтэй болохо ямар нэгэн үйлэ хэрэг дээрэ тогтон, тэрэнээ ондоо үйлэ хэрэгтэй сасуулан, өөрынгөө тобшолол тодорхойгоор хэдэг байна. Тэрэ иигэжэ нютагайнгаа хүн зондо уласхоорондын [...] түгшүүрилтэ [...] хөөрэхэдөө, [...] ядерна дайнай аюу[...] хын түлөө КПСС-[...] гүрэнэй ябуулжа [...] тэмсэлые онсолон [...] нэ.

— Мүнөө хүн зо[...] юумэ ойлгохо, мэ[...] лонхой гээшэ. Тиим[...] тор бүхэн һайн бэ[...] байха зэргэтэй. [...] уласхоорондын [...] ямар нэгэн гүрэн т[...] рэбэл, тэрэнэйнгээ [...] дотоодын байдалые [...] гээрэлые мэдэхэ, [...] уялгатайбди. Юрэдэ[...] тэ, радио, телевиде[...] дыншье хүгжэнги б[...] нэй өөрынь аман [...] ажалшадые ехэтэ һо[...] даг байһаар л[...] Дмитрий Анатольев[...] рөөгөө үргэлжэлүү[...]

Үнэхөөрөөшье, [...] гоо Д. А. Сукневой [...] лекци, хөөрэлдөө [...] гүй газар үгы ба[...] тиин райкомой [...] ниитэ полит-үдэртэ [...] баадалсадаг, «Знан[...] гэмэйнгөө түсэбөө[...] дээ нэгэншье һаань [...] шадаг заншалтай. [...] Сукнев ехэ нарин[...] риалнуудай картот[...] байна. Баян методи[...] тература суглуула[...] ние» бүлгэмэй ра[...] танизациин улас[...] байдалаар уншада[...] нүүлэн эрдэмэй-[...] секци амжалтатай[...] бэрилнэ. Тэрэ ниит[...] мэдээсэ тараалгада [...] эхилһээр 30 гаран [...] лохонь.

— Мүнөөдэр тү[...] Зэдэ станци ошо[...] болон лайнай вете[...] уулзалга, хөөрэлд[...] хэ түсэбтэйб, — [...] лээд, газаа байһа[...] машинада һууба.

Дмитрий Анато[...] наһатай болобошье [...] шударгы зандаа, [...] жэлдэ ниитын х[...] хабаадаха байһан[...] тэ. Тэрэ олон жэ[...] тийна, совет орга[...] дэлмэрилэгшэ, эд[...] һан, гүрэн түр[...] олон шагналнуудта[...]

Б. ЦЫРЕНДЫ[...]

ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ УҺАЛАГДАН[А]

Үглөөгүүр газаа сэлмэгшье һаа, нилээд һалхитай, хүйтэхэн үдэр болохо янзатай. Тиихэдэ бидэ эртэлэн Бэшүүр нютагһаа гаража, Хёлгын совхоз тээшэ яараа һэмди. Эндэ газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо сабшалан, таряалан дээрэ ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһаарнь һонирхоо бэлэйбди.

Ажахы дотороо тон баян ургаса үгэдэг Лужок гэжэ нуга сабшаланда хүрэжэ ерэхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байшоо. Хёлго голой уһаниинь эрьеһээ халижа, тиишээ ошодог харгымнай хуу уһанда абташанхай. Уданшьегүй, харгынгаа арюун боломсоорнь, автомашинамнай урагшаа хурданаар табилуулна. Тиигэжэ ябатарнай һөөг бургааһаар элбэг Хёлгын хойто бэедэнь бүлүүр станцяар дамжуулагдаһан уһанай

РЕПОРТАЖ

ДДН-70 түхэлэй агрегадай соргонуудһаа сэсэрэн байхань холоһоо сайран харагдаба.

Голой эрьедэ дүтэхэнэ табигдаһан шэнэхэн модон бүүдхын хажууда ерээд, машинаһаа гарахатаймнай сасуу эндэһээ холо бэшэхэнэ газар уһалжа байһан агрегадай сүршэһэн уһанай жэхымэ хүйтэн амисхаал эли мэдэрэгдэнэ. Автомашинын абяа дуулаһан залуу хоёр хүбүүд бүүдхэ сооһоо гаража, бидэнэртэ дүтэлбэ.

— Танилсагты, эдэмнай түс ажахын урдаа хараха механизаторнууд, мүнөө машинистнүүдээр хүдэлжэ байһан Алексей Никитич, Александр Степанович Унагаевууд гээшэ.

Эдэмнай ахa дүү хоёр бэшэ, нэгэ фамилитай хүнүүд. Хёлго нютагта Унагаевууд олон юм даа, — гэжэ мантай суг ябаһан хүдөө ажахын управлениин ехамад агроном В. А. Эпов тайлбарилна.

Эдэ нүхэднай жэл бүхэндэ газар уһалдаг хадаа һала дүй дүршэлтэй болонхой. Бүхыдөө эндэ гурбан хүн ажалладаг байба. Манай ябаһан үдэр Николай Владимирович Башенов гээшэнь амарһан байгаа. Тиихэдээ тэдэнэрэй ээлжээгээр сүүдхэ сүүдхээрээ амардаг гуримтайень ойлгоо һэмди.

— Бидэ апрелиин нэгэнһээ эхилжэ газараа уһалжа захалаабди. Мүнөө ундалуулжа байһан сабшаламнай 32 гектар болодог юм. Эндээ нэгэ хэды хонохобди даа. Яараха юумэн үгы. Элбэг ехэ ургаса хуряажа абаха гээл һаа, газараа һайсахан уһалха хэрэгтэй ха юм. Ушар тиимэһээ урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула бүлүүр станцияа, уһа сасадаг түхеэрэлгээ түхэрэн сүүдхын туршада зогсоонгүй хүдэлгэнэбди. Һаяхай газаа дулааржа, хүрьһэндэ уһан һайсахан шэнгээ. Юрэдөөл, мүнөө жэлдэ газарнай шииг нойтоор элбэг. Хэды тиимэшье һаань, 100 гаран гектар сабшалангаа хабарай, зунай үедэ гурба-дүрбэ дахин ундалуулха түсэбтэйбди,—гэжэ [Уна]гаев хөөрэнэ.

Совхозой лугоо[...] дондо энэ талмай[...] 27 центнер һайн [...] гоо сабшажа абаа [...] байгша ондо мүн [...] нээн ургаса хур[...] раална.

Эдэнэрэй һаһаһа[...] һондоо хүрэхэнь [...] гэхэдэ, мүнөө уһа[...] сабшалангыень хай[...] һаатнай, нуур дал[...] уһалагданхай байха[...] тээ саанань хүхэ [...] ларусь» трактор д[...] ябаба. Энээндэ д[...] дабаряар Баян Вла[...] дриянович Перевал[...] на.

— Үнгэрэгшэ [...] хүйтэн байгаа. Хё[...] уһаниинь зузаан[...] мүнөө жэлдэ газа[...] һараар оройшог у[...] бэбди. Урда жэлн[...] тын тэнгээр энэ [...] ябуулагша һэмди. [...] байгша оной хабар [...] хүрэжэ ерээ, газар [...] гэдээ. Мүнөө рес[...] торнай үрэжэл һ[...] габшагай хоёр һар[...] донхой гээшэ ааб [...] лаар ажахыдамнай [...] хёогдожо, звено, [...] луговодуудта д[...] үгтэнхэй. Энэ хүгас[...] шалангаа уһалхаһаа [...] шэбхэ зөөжэ гарга[...] ральна үтэгжүүл[...] сабшалангаа шүдэ[...] гоор соолсхо, т[...] диск шэрэхэ д[...] Бидэнэрэй мүнөө [...] һан сабшаланда [...] эхилжэ, минеральн[...] гэ оруулхань. Тии[...] бүридэ 2,5 центне[...] энэ сэнтэй үтэгжүү[...] хаар түсэблэнэ. Б[...] борной шэрэжэ, [...] дээгүүрхиень һ[...] дэлмэри ябуулаг[...] дууһаад, Рыбсагай [...] сабшалан уһалжа [...] гэжэ Александр [...] хэһэн ажалаа, [...] рилгоёо тодорхо[...] үгөө бэлэй.

Һөөг бургааһа[р] раахайгаар элбэг [...] лой хойто эрьед[...] түхэлэй станциин [...] тоорой хүнхинэ[...] зуурашье таһалд[...] гадай машинист[...] түхэлэй уһа саса[...] саг зуура зогс[...] тээшэнь нүүлгэд [...] хоолойень дахин[...] Уданшьегүй годи[...] гараһан ажамид[...] сабшалан дээгүүр [...] жа эхилбэ.

Тэдэнэрһээ т[...] лоод, һөөргөө [...] һалхинда түүрдэ[...] раһан уһанай элд[...] лонго татан һээ[...] жа, ехэл гоёшо[...]

Д. ДО[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] **В. А. Перевалов** [...] **түхэлэй агрегат** [...] **жа байна.**

Н. ДРИБЕН[КО]

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

ЭРДЭМТЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖААР

Примориин хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд үрэһэ хүрэнгын хартаабха ургуулха технологи зохёобо. «Пуциловское» гэжэ туршалга-үйлэдбэриин ажахын полинууд дээрэ тэрэнь туршалга гаража, гектар бүриһөө 200 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха арга олгобо. Технологиин эшэ үндэһэн хадаа үндэр баян ургаса үгэдэг сортын хартаабха вирусгүйгөөр һуулгажа, агротехническэ түрүү арга хэрэглэлгэ болоно.

«Пуциловское» гэжэ ажахы Примориин хартаабха ургуулдаг совхозуудые эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгөөр хангадаг юм. Ажахынууд жэл бүри эндэһээ хоёр мянган тонноһоо дээшэ үрэһэ хүрэнгын хартаабха абаашадаг. Тэрэнэй ехэнхинь эндэхи муссонно уларилтай нютагта пэлгэрэнги үбшэндэ дайрагдадаггүй, хорхой шумуулда тэсэмгэй селекциин «филатовский», «долинный» сортын хартаабха болоно.

Үрэһэ хүрэнгын хартаабха үйлэдбэрилгэдэ Алас-Дурнын «Эрдэм» наукын түбэй (ДВНЦ) биолого-хүрьһэнэй институт болон ургамалнуудай Бүхэсоюзна институдай Алас-Дурнын туршалгын станци эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эрдэмтэд болон хартаабха ургуулагшадай хамтын оролдолгын ашаар Примориин хизаарта ажаһуугшад энэ жэлдэ хартаабхаар гүйсэд хангагдадаг болохонь.

ВЛАДИВОСТОК. Примориин агропромышленна комплексдо болзорһоо долоон хоногоор урид «поли-магазин» гэһэн конвейер хүдэлжэ эхилбэ. Эртын сортын ногоон мангир, редис хуряалга эндэ эхилээ.

Тусхай шэглэлтэй совхозуудта промышленна аргаар огород эрхилхыень һайн үрэжэлтэй участогууд даалгагдаһан байна. Энэ участогуудта уһалуури хэхэ мүн газар хатааха түхеэрэлгэнүүд үгтэнхэй. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ алас-дурнынхидта зуун мянган тонноһоо бага бэшэ витаминта продукци дамжуулан үгэхэ гэжэ эндэхи таряашад шиидэнхэй.

А. ГУЛЯНСКИЙ,
ТАСС-ай корр.

Владивосток.

ВАХТОВА АРГААР

Дээдэ Бурей мүрэнэй эрьедэ оршодог ой модон соогуур модо шэрэхэ шэнэ харгынууд гаргагдаба. «Амурлес» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал бригаданууд Бурейскэ ГЭС-эй водохранилищиин уһанда абтадаг участогуудай модо отолжо эхилбэ.

Энэ зонодо хоёр хахад миллион кубометр модон отологдохо юм. Томо леспромхоз байгуулха гэжэ түрүүлэн түсэблэгдэһэн байгаа. Теэд эндэхи модо бэлэдхэгшэд ой модоной бии байһан пунктнүүдые һэльбэн шэнэлжэ, тэдэнэй хүсые ехэ болгоод, ажалаа вахтова аргаар эмхилхэхэ гэжэ шиидэбэ. Иигэжэ эндэ модо бэлэдхэлгэ уридшалан хараалһан болзорһоо гурбан жэлээр урид эхилээ. Ганса энэ жэлдэ уһанда абтаха газарһаа шэлбэһэтэ болон набшаһата дүшэн мянган кубометр модон зөөгдэхэ юм. Ерэхэ жэлдэ модо зөөлгэ хоёр дахинаар дээшэлхэ.

А. КРИВЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Благовещенск.

ҮБШЭН ИИГЭЖЭ ЭЛИРҮҮЛЭГДЭНЭ

Чукоткын холо оршодог тосхонуудай врачнар Анадыриин окружной больницада хүдэлдэг нүхэдһөө түргэн гэгшын зүбшэл заабаринуудые абаха аргатай болобо. Эндэ «Волна» түхэлэй хоёр талаһаа хэлхеэ холбоотой түхеэрэлгэ хэрэглэгдэжэ эхилбэ. Тэрэ автономито округой бүхы районуудые хангана.

Зүрхэ-һудалай үбшэниие элирүүлхын, тэрэнэй хэр зэргэ һүжэрһые, хэр ехэ аюултайе тодорхойлхын тула үбшэнтэниие районно больницада асааха хэрэггүй болобо ха юм. Холын Хойто зүгтэ үбшэнтэниие ехэнхи ушарта тэрэ доронь больницада абааха аргагүй байдаг шуу. Эндэ электроникэ ехэ туһатай. Хэдэн зуугаад километр холо байһан үбшэнтэнэй бэеын элүүрэй байдал тухай электрокардиограмма радиотелефоноор зүбшэлгын-диагностическа пунктда дамжуулагдана. Дамжуулагдаһан мэдээнэй үндэһөөр врачнар үбшэниие элирүүлэн тодорхойлоод, хэдэхэн минутын туршада үбшэниие аргалха зүйршалга, заабаринуудые хүдөөгэй мэргэжэлтэдтэ дурадхана.

Үбшэниие элирүүлхэ түрүү аргануудые үргэнөөр хэрэглэлгэ хадаа Чукоткын хүдөөгэй хүн зониие медицинын талаар хангалгые һайжаруулха социальна программын нэгэ хубинь болоно.

Г. КРАСНОГОР,
ТАСС-ай корр.

Анадырь.

УРАН ЗОХЁОЛШОДО — КОЛХОЗОЙ ШАН

Зохёолойнгоо геройнууд — В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ загаһа олзоборилдог колхозой ажалшадай урда тоосоо хэхээр ерэхэдээ, Камчаткын уран зохёолшо Н. Санеев шэнэ номоо асарба. Энэ ном соонь байгаалиин баялигуудые аршалан хамгаалха асуудалнууд тухай хэлэгдэнэ.

Алас-Дурнадахи энэ томо ажахын хүнүүдэй хуби заяантай, ажал хэрэгүүдтэй уран зохёолшо хорин табан жэлэй туршада холбоотойгоор хүдэлнэ. Тэрэ нэгэнтэ бэшэ олзоборилгын экспедицинүүдтэ гаралсаһан, моряагуудтай зэргэлэн унтаха нойргүй ажаллаһан байха. Тэдэ нүхэдтөө «Сероглазка, любовь моя», «У кромки России», «Здравствуй, Иван Малякин» гэһэн зохёолнуудаа зорюулһан байна.

— Ажабайдалые һайн мэдэхэ, ойлгохо һэн тула далай дээрэ хүдэлэгшэдэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэдэг асуудалнуудые зохёолнууд соогоо тэрэ хурсаар табина,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ В. Сватковский хэлэнэ.— Эдэ асуудалнуудые шиидхэжэл һаладагынь тон һайн. Тиимэһээл Н. Санеев загаһашад тухай зохёолойнгоо түлөө манай ажахын шанда хүртөө гээшэ.

М. ЖИЛИН.
ТАСС-ай корр.

Петровск-Камчатский.

ХАЛААНАЙ ҺҮУЛЭЭР — КУРОРТ

Сихотэ-Алинска шэлэнүүдэй ташаланда баригдаһан предприятиин элүүржүүлгын байшан Ванино портын ажалшадые дахинаа уриба. Родоной ехэ холисотой шэргэжэ эхилһэн эндэхи аршаан булагые Алас-Дурнын геологууд дахинаа һэргээн шэнэлээ.

Нютагай ортон ангуушадай олоһон газар дороһоо гаража байдаг энэ халуун аршаан табяад шахуу жэлэй туршада хүн зондо аша туһатай байгаа. Ванино портын хүгжэжэ эхилһэн сагһаа хойшо хүдэлмэришэдтэ эндэ элүүржүүлгын комплексын баригдахада энэ аршаан булагай эм домто шанарынь ёһотоор хэрэглэгдэжэ эхилээ юм.

Нэгэ үедэ аршаан булаг бурьялхаяа болишоод байһан юм. Теэд, геологууд үшөө нэгэ бүри хүсэтэй аршаан олоо юм. Элүүржүүлгын байшангай ваннанууд дахинаа аршаанаар дүүргэгдэдэг болобо. Мүнөө докернуудай олонхинь өөрынгөө аршаание суута курортнуудһаа үлүү һанадаг юм.

С. СВЕРДЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Хабаровск.

АНИ БАРИСААНАЙ
РШОН БАЙДАЛДА

Р. ГАНДИИН хэлэһэн үгэ

дал тушаа манай бүхы этигэл найдабари тэрээнтэй холбоотой ха юм.

Махатма Ганди, Джавахарлал Неру болон Индира Гандиар зоригжуулагдаһан бидэ хэдэн зуун жэлдэ феодализм болон империалис зонхилолгын тохёолдуулһан манай арадай хүшэр хүндэ байдалые усадхахын түлөө нилээд ехэ хүсэл оролдолго гаргадаг гээшэбди. Бидэ социализмын ба социальна үнэн зүб байгуулгын хэрэгые баримталдаг байнабди. Бээе даанхай байдалтай болоһон саһаа хойшо Инди экономикынгоо хүгжэлтэдэ горитой ехэ амжалтануудые туйлаа. Бидэ ороһо таряагаар өөһэдыгөө гүйсэд хангадаг болообди, мүнөөнэй промышленна һалбариин үндэһэ һуури байгуулаабди. Бидэ олон түрүү һалбаринуудта болон тэдэнние хэрэглэлгын мүнөө үеын һалбаринуудта манай эрдэмтэдэй болон техническэ мэргэжэлтэдэй хэжэ байһан хүдэлмэреэр омогорхонобди. Бидэ олон талын бүри хурдан хүгжэлтын эхин дээрэ мүнөө байнабди.

Джавахарлал Неру болон Индира Гандиин бидэндэ зохёон найруулжа үгэһэн национальна хүгжэлтын харгы зам манай социальна эрхэ байдалда эгээл һайнаар тааралдана бшуу. Тэрэнэй зүб байһаниинь туйлагдаһан үрэ дүнгүүдээр үшөө дахин гэршэлэгдэнэ. Бидэ, саашадаашье өөһэдынгөө хүсэндэ түшэглэн, хүсэ шадалаа байгуулха, хүгжэлтын үедэ гүрэнэй секторто гол шухала үүргэ даалгаха, нэн түрүүн арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэ тушаа анхарал гаргаха харгы замаар дабшаха байнабди. Бидэ хүдөө ажахы, энергетикэ, транспорт болон хэлхээ холбоо хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ талаар томо программануудые бэелүүлжэ эхилээбди. Тиихэдэ манай хүдөөгэй хүн зоной олонхидо хүдэлмэриин шэнэ газарнуудые олгохо, манай арадай зохёон байгуулхы хүсэ шадалые хэрэглэхын тула бүри дүүрэн арга боломжонуудые хангаха гэжэ оролдонобди. Хүн ба общеcтвын хүгжэлтын амин шухала һалбарида бидэ гэгээрэл болон элүүрые хамгаалгада улам бүри ехэ анхарал хандуулнабди.

Эдэ ябуулгануудай гол түлэб манай арадай хүсэл оролдолгоор бэелүүлэгдэнэ гээшэ. Тиигэбэшье бидэндэ манай ханинар туһална ха юм. Манай экономическа хүгжэлтэдэ Советскэ Союзай үзүүлдэг горитой ехэ, залан сэхэ дэмжэлгын түлөө бидэ гүн гүнзэгы баяр хүргэнэбди. Энэ харилсаа холбоогоо түргэнөөр үргэдхэхэ гэжэ бидэ оролдонобди. Манай хоёр оронуудай экономиконуудай хэрэглэмжэ, хизаарлалга болон хүсэ шадалые хараадаа абан, худалдаа наймаанай ба экономическа холбоонуудые тогтууритайгаар, удаан болзороор хүгжөөлгэ бидэндэ аша туһатай байна. Харилсаа холбооной шэнэ һалбаринууд болон онол арганудые байгуулха хэрэгтэй. Экономическа, научна болон соёлой харилсаа холбоо үргэдхэхэ арга боломжо айхабтар ехэ. Замбуулинда ниидэжэ ерэһэн Советскэ Союзай ба Индиин космонавтнууд манай арадуудай харилсаа холбоондо шэнэ үе шатые нээгшэд болоно бшуу.

Советскэ Союзтай хани барисаан ба харилсаа холбоон хадаа манай гадаадын политикын таһаршагүй хубинь болоно гээшэ. Манай арад совет арадые өөрынгөө хани нүхэр гэжэ тоолодог, тиихэдэ тэдэ бэрхэшээлтэй сагта хододоо бидэнтэй зэргэ байдаг юм. Инди болон Советскэ Союзай хоорондохи иимэ һайн һайхан харилсаанууд хадаа һүүлэй 30 жэл соо хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй эршэ түгэс оролдолгын, холын хараата политика ябуулгын ашаар ехэнхидээ байгуулагдаа гээшэ. Джавахарлал Неругэй үндэһэ табиһан, тэрээнһээ хойшонхи Индиин правительствануудай тэрэл шэглэлээр ажал ябуулһан ёһо заншалые, бүри һайн дэлхэй байгуулхын түлөө манай хоёр оронуудай сугтаа тэмсэхээр арга олгохо хараа бодолнууд ба сэгнэлтэнүүдээ халан абалсаха ёһо заншалые үргэлжэлүүлхын тула би эндэ ерээ гээшэб. 1971 оной Эб найрамдал, хани барисаан болон харилсаа холбоон тухай договор бидэнэй бэе бэеэ гүнзэгыгөөр хүндэлдэгые элирхэйлдэг, эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэдэг байна ха юм.

Та, үндэр дээдэ тушаалта, дэлхэйн түүхын шухала үе сагуудай нэгэндэ, Танай үндэр дээдын тушаал даажа абаһан үедэ Тантай уулзаха би аза талаантай байгаа һэм. Инди тухай, Индиин-Совет харилсаануудта Танай ямар ехэ удха шанар олгодог тухай Танай хэлэһэн зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэнүүд намда һайнаар хадуугдаһан юм. Мүнөөдэр һанал бодолоо андалдаха аша үрэтэй хөөрэлдөөн бидэнэй хоорондо болоо. Үглөөдэр болохо манай хөөрэлдөөнэй үргэлжэлэлые тэсэн ядан хүлеэжэ байнаб. Индидэ Таниие амаршалха арга боломжо бидэндэ һаяын сагта Та олгохо байхат гэжэ бидэ найданабди.

Манай ядерна үе сагта эб найрамдал гээшэ дэлхэйн бүхы арадуудай эгээл нангин хүсэл мүн болоно бшуу. Гэхэтэй хамта дэлхэйн амгалан байдалда тохёолдоод байһан аюул хэзээдэшье түүхэдэ иимэ ехэ байгаагүй юм. «Аюулгүй байдалай» аша туһада бүтээгдэһэн буу зэбсэг лэ энэ аюулые бии болгоо ха юм. Буу зэбсэгэй нөөсэнүүд улам бүри ехэ болоно. Ядерна буу зэбсэгые хорсохо ба үгы хэхын түлөө дэлхэйн олониитын үсэд нэтэрүүгээр тэмсэжэ байһан ушар имагтал этигэл найдабари түрүүлнэ. Буу зэбсэг хуряаха хэрэгэй харюусалга ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдтэ даалгагданхай гээшэ. Теэд бусад оронууд энээнэи хажуу тээ үлэхэ аал! Юунһээшье үлүү, ядерна дайн хадаа бүгэдые адли байдалда оруулна, тэрэ хосорол үхэл бүгэдэндэ асарха байна бшуу. Ядерна үхэл хүнһөө паспортыень һурахагүй. Тэрэ национальна илгаа тоохогүй, тэрэшэлэн ажамидрал тэрээндэл адли тоогдохогүй байна ха юм. Ядерна дайнда илгаша гэжэ байхагүй, мүн тэрэшэлэн ядерна буу зэбсэгтэ булигдахагүй хамгаалалга гэжэ байхагүй.

Инди болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай нэгэдэлэй бусад гэшүүд ядерна буу зэбсэгые хэрэглэлгэ гү, али хэрэглэлгээр заналгые хорихо, энэ буу зэбсэгэй бүхы туршалгануудые болюулха, буу зэбсэгүүдэй туршалга бүрин гүйсэдөөр хорихо тухай договор баталха гэжэ оролдохо, ядерна буу зэбсэг болон сэрэгэй хэрэглэмжэдэ тэһэрэлгын материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргалгые зогсоохо, химическэ, биологическа болон замбуулинай буу зэбсэгүүдые туршалга, үйлэдбэрилэн гаргалга болон тараан тодхолго болюулхыень бүхы гүрэнүүдые эсэшэ сусашагүйгөөр уряалдаг гээшэ. 1983 ондо Делидэ Индира Гандиин түрүүлэлгэ доро болоһон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай дээдын тушаалтадай зүблөөн дээрэ бидэ иимэ уряатайгаар хандаһан байнабди. Мэнэ һаяхан зургаан гүрэнүүдэй гүрэнэй болон правительствануудай толгойлогшонор Делиин Декларацид доторхи энэ уряае дабтаһан байна.

Энэ уряада Советскэ Союзай дары түргэнөөр, бүтэмжэтэй һайнаар харюусаһандань бидэ ехэ баяртайбди. Танай өөрынтнай дэбжүүлһэн элдэб үүсхэлнүүдые бидэ һайшаан угтаһан байнабди. Танай хүсэл оролдолгодотнай бидэ амжалта үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди. Буу зэбсэг хуряалгын талаар Женевэдэ СССР болон США-гай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдэй дахинаа һэргээлгые, ядерна буу зэбсэгүүдые гүйсэд дүүрэнээр үгы хэхэ хүрэтэр хэрэгээ бүтээхээр тэдэнэй эрид шиидэнхэй байһан тухай хоёр гүрэнэй мэдүүлгые бидэ дэмжэн угтаабди.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдал болон нютагуудтахи түни түбшэн байдал хоорондоо нягта холбоотой. Нютаг нютагуудтахи зүришэлдөөнүүд айхабтар түргэнөөр дэлхэйн шэнжэ шанартай боложо магад бшуу. Бидэнтэй хүршэ районуудта ба Индиин океанай бүхы бассейн худархи байдалые улам ехээр сэрэгэй талаар хүгжөөжэ байһан ушар Индидэ бидэнэй һанаа ехээр зобооно. Хаанашье байг илгаагүй, гадаадаһаа добтолон орохо, хамааралсаха ямаршье ябуулгануудые бидэ буруушаанабди.

Бидэ манай хүршэнэртэй хамта бухыдөө эндэхи нютагтахи эб найрамдал ба харилсаа холбоо бэхижүүлгын асуудалнуудые зүбшэжэ эхилээбди. Манай нютагуудай оронуудай хоорондо һайн, бэе бэедээ аша туһатай харилсаануудые байгуулгада Урда Азиин оронуудай региональна харилсаа холбооной эмхиин туһа хүргэхынь тула бидэ ехэ оролдолго гарганабди.

Бусад нютагуудтахи шахардуу шанга байдал бидэ бүгэдэнэй һанаа нилээд ехээр зобооно гээшэ. Палестинецүүд урданайхидаал адли хуулита эрхэнүүдээ хаһагданхай. Африкын арадуудта эсэргүүгээр үнгэ шарайн илгаа гаргаха ба ээзэрхэг түримхэй бүдүүлиг политикаа Урда Африка бэелүүлнэ, намибиинхид өөһэдынгөө эрхэнүүдые хаһагданхай. Латинн Америкэдэ правительствануудай ажал ябуулгые һандарган усадхаха һэдэлгэнүүд абтана. Баруун-Урда болон Зүүн-Урда Азида зэбсэгтэ зүришэлдөөнүүд замханагүй.

Өөһэдынгөө арадуудай аша туһые хамгаалха зуураа, бидэнэй хэншье хадаа хүн түрэлтэнэй урдахи өөрынгөө уялгые тоонгүй байха ёһогүйбди. Географиин илгаанууд манай арадуудые элдэб ондоогоор харуулдаг байг, теэд эсэсэй эсэстэ энэ гэрэлтэ дэлхэй дээрэ бидэ бултадаа — хүнүүдэй нэгэн ниитэ бүлэ болоно ха юмбибди. Тиимэһээ имагтал хүнүүдэй энэ нэгэдэлдэ индиин-совет хани барисаан алба хэхэ үүргэтэй бшуу.

Та үндэр дээдэ тушаалтад, дангинар ба господанар, хундагаяа үргэхыетнай дурадхахыемни зүбшөөгыт:

Үндэр дээдэ тушаалта Михаил Сергеевич Горбачевой, Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретариин, элүүр энхын ба амжалтануудай түлөө!

Госпожа Раиса Горбачевагай элүүр энхын түлөө!

Агуу ехэ совет арадай саашадаа һалбаран хүгжэлгын ба дэбжэлтын түлөө!

Советскэ Союз болон Индиин хоорондохи улам бэхижэжэ байгаа хани барисаанай болон харилсаа холбооной түлөө!

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө, хүн түрэлтэниие һүрдэлгэ айлгалгаһаа зайсуулхын түлөө!

* * *

М. С. Горбачевой, Р. Гандиин хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгануудаар угтагдаһан байна.

Сайлалга дулаан, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

ТАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ТҮРГЭДХЭЛСЭНЭБДИ

Мүнөө үедэ тарилгын хариусалгатай хаһа түлэг ябажа байна гээшэ. Тиимэһээ манай районой колхоз, совхозуудай таряашад, механизаторнууд бултадаа полевой стануудай дээрээ байрлаад, газараа хахалжа, тарилгын хүдэлмэри дары дүүргэхэ зорилготой шармайна. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ээлжээтэ кампаниин эхилэмсээр, бидэнэршье, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, баһал сүлөө тухагүй болодогбди. Юуб гэхэдэ, үдэр, һүниие илгангүй тарялан дээрэ ажаллажа ябаһан механизаторнуудаа хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлөөр саг болзор соонь хангахын түлөө бүхы хүсэ шадалаараа оролдонобди.

Манай Советскэ райпогой 4 автолавка Улаан-Үдын районой Ивалгын зоные хангадаг юм. Эндэ оршодог «8-ое марта» колхозой, «Заветы Ильича», «Пригородный», «Селенга» болон Оронгын совхозуудай малшад ба хонишодые, механизатор ба жолоошодые худалдаа наймаанай талаар жэншэдгүйгөөр хангахэ гэһэн бодолтойгоор бидэнэр ажалланабди.

Бидэнтэй олон жэлэй туршада хамта хүдэлжэ ябаһан, залуушуулай урдаа хараха хүнүүдэй нэгэн, автолавкын жолоошон наймаалагша, РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ким Батюрович Майтаевай нэрые эндэ дурдахаар. Тиихэдэ манай залуу халаан болохо Владимир Дашидондуков, Василий Пурбуев гэгшэд оройдоол нэгэ-хоёр жэлэй туршада малшадые, районой ажалшадые хангажа байбашье, шударгы бэрхэ жолоошод байһанаа харуулжа шадаа.

«Таряа тарилгада, мүн мал ажалда хүдэлжэ байһан хүнүүдые хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлөөр эрхимээр, таһалгаряагүйгөөр хангаха» гэһэн уряа доро манай автомагазинуудай коллектив ажаллана. Коммунист К. Б. Майтаев Гүрэльбын ажалшадые, «Пригородный» совхозойхидые, мүн һүнэй-товарна комплексын һаалишадые үбэл, зунгүй хангана. Хабар, намарай хаһада тэрэнэй маршрут энээгүүр оршодог полевой станууд худар гарадаг гээшэ.

Харин минии харьяата газар гэхэдэ, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы, Каленово һуурин, мүн ойро шадарай фермэ, отаранууд юм. Ивалга һууринһаа холо бэшэ оршодог полевой стан хоёрёод хоногой хүдэлжэ эхилэнхэй. Эндэхи комплексно бригадада дүн хамта гушаад гаран хүн ажаллана. Бригадын гэшүүд агроном Вячеслав Тыкшеевич Хабаловай хүтэлбэри доро таряа тарилгаяа эмхитэйгээр ябуулжа байнхай.

Хабарай тарилгын үедэ унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр ажаллажа ябаһан механизаторнуудта үдэр бүриин хэрэглэмжэдэ ородог дабһа, саахар, хилээмэ, тамхи болон бусадшье эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүргэхые хододоо оролдонобди.

Тиихэдэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй захилаар элдэб хоморой зүйлнүүдые худалдадагбди. Гэбэшье, тэдэнэй захиһан эд бараан ехэнхи ушартаа складта байдаггүй. Жэшээнь, хүсаһа угаадаг «Малютка», оёдолой машина тон олоор захидаг юм. Зүгөөр эдэ захилнуудай олонхинь дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ. Мүн тиихэдэ манай республикын эдеэ хоолой промышленностиин багсалагдаһан продукци багаар гаргадаг ушар бидэнэй ажал хүдэлмэридэ тон ехэ һаад ушаруулна. Хэрбээ бүхы зүйлэй конфетэ, пряник болон печениин, лапшагай багсалагдаһан байдаг һаань, наймаалагшадта, мүн худалдан абагшадташье тааруу зохид һэн. Илангаяа үбэлэй хүйтэндэ эдеэ хоолой багсалагдаагүй зүйл наймаалхань хүшэр байдаг.

Гэбэшье, дээрэ дурсагдаһан дутуу дунданудаа усадхахын түлөө тэмсэн, түсэбтэ даабари болон абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө бүхы шадалаараа оролдонобди. Бидэнэр жэл, квартал, һара бүриингөө түсэбые дүүргэдэг заншалтайбди. Жэшээ болгон дурдаа һаа, би үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбтэ даабариие 104 процент бэелүүлээб. Мүнөө ябажа байһан май һарынгаа түсэбые 105 процент дүүргэхэ уялга абанхайб. Хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдохол ёһотой болоноб. Хэрбээ энэ һарада худалдан абагшадтаа 10 мянган түхэригэй эд бараа зөөхэ түсэбөө 10500 түхэригтэ хүргэжэ шадаа һаа, абаһан уялгаяа дүүргэхэ ушартайб.

Манай райпогой Ивалгын зонын автолавкын наймаалагшадай мэдэлдэ 30 отара, һү һаалиин 5 фермэ, 3—4 тосхон, малай 2 гүүртэ ородог. Эндэ ажаллажа байһан хүн зониие үрмашуулан, тэдэниие алишье талаарнь һайнаар хангалга манай гол зорилго болоно. Гансашье худалдаа наймаанай бэшэ, мүн соёлой, медицинын болон бэшэшье һалбариин хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Тиигээл һаа, бидэнэр КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлжэ, партиин XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахабди.

Г. БАЛЬЖИНИМАЕВ,
Советскэ райпогой автолавкын наймаалагша.

НОМОЙ ТАГ

АТЕИСТНУУДТА ТУҺАЛАМЖА БОЛОХО

«Наука» хэблэлэй Сибириин отделенидэ «Буддизмын философско үндэһэ һуури» («Философские основы буддизма») гэһэн суглуулбари гараба. Тэрээн дотор философиин болон шажан мүргэлэй хоорондын харилсаанай асуудалнууд шэнжэлэгдэнэ. Мүн буддизмын дэлгэрһэн орон нютагуудта буддийска философиин ямар түхэл янза оложо, хүгжэһэн тухай асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Алас Дурнын оронуудай соёл культурада буддийска философиин үзүүлһэн нүлөөн шудалагдана.

Энэ ном востоковедүүдтэ, философуудта, буддологуудта, атеистнуудта зорюулагдажа бэшэгдэнхэй.

Суглуулбариин редакционно коллегиин бүридэлдэ Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай директорэй орлогшо, философиин эрдэмэй доктор В. В. Мантатов харюусалгата редакторай уялга дүүргэнэ. Гадна тус институдай хүдэлмэрилэгшэд: түүхын эрдэмэй кандидат Н. В. Абаев, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат М. Г. Брянский, философиин эрдэмэй кандидат Л. Е. Янгутов редколлегидэ оронхой.

Буряадай филиалай эрдэмтэдһээ гадна Москвагай, Ленинградай мэдээжэ мэргэжэлтэд тус суглуулбарида хабаадалсаа. Жэшээнь, Москвагай эрдэмтэд В. И. Корнев, Ю. А. Сорокин «Ван Вэйн поэзи болон чань-буддизм», А. А. Терентьев «Энэдхэгэй шажан мүргэлэй философиин логико-методическа арга тобшолнуудай удхыень тайлбарилга», А. И. Кобзев «Ван Янмин болон чань-буддизм» гэһэн статьянуудые эндэ толилоо. Суглуулбариин гол статьяе профессор В. В. Мантатов бэшэнхэй.

Һүүлэй үедэ Буряадай филиалай эрдэмтэд буддизмын асуудалнуудаар хэдэ хэдэн номуудые бэлдэжэ гаргаа. Түсхайлбал, «Буддизмын, бөөгэй мүргэлэй болон үнэн алдарта шажанай мүнөө үеын асуудалнууд», «XVIII—XX зуун жэлэй эхин хүрэтэрхи үедэ Буряад орондо ламын шажанай хүгжэлтэ», «Буддизм ба Түбэй Азиин арадуудай дунда зуун жэлнүүдэй үедэхи соёл болбосорол» гэхэ мэтэ суглуулбаринуудые эндэ нэрлэмээр.

Б. ЖИГМЫТОВ,
«Наука в Сибири» газетын корреспондент.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ

Индитэй харилсаа холбоогоо саашадань хүгжөөхые хүсэжэ байдаг Советскэ Союз империалис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү, бээе даадаһан байдалые, социальна шэнэдхэл хубилалтые бэхижүүлхын түлөө арадуудай тэмсэлые залан сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлнэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаан бэхижүүлхын, хүн түрэлтэнэй ажабайдалһаа ядерна буу зэбсэгүүдые усадхан зайсуулхын тула өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ хүсэлэнтэй байһанаа үшөө дахин батална. Индиин Премьер-Министр Раджив Гандиин хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхынь урда тээ Индиин «Пресс траст оф Индиа» (ПТИ) агентствэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой үгэһэн интервьюе үргэнөөр тайлбарилһан мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг гадаадын хэрэгсэлнүүд нигэжэл тэмдэглэнэ.

Индиин хэблэл, радио болон телевидени энэ интервьюдэ ехэ анхаралаа хандуулна. Индиин Национальна конгресс (И) гэдэг хүтэлбэрилхы партиин хараа бодолые тодорхойлдог «Нэшнл геральд» газетэ, ИНК (И)-да дүтэрхы «Хиндустан» газетэ ПТИ агентствын Москвадахи корреспондентын зарим нэмэлтэ асуудалнуудта үгэһэн харюунуудые, интервьюгэй дүүрэн текстые толилбо. Советскэ Союзай Индидэ хандалга империалис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүүгээр, бээе даадаһан байдалые, социальна шэнэдхэлгэнүүдые бэхижүүлхын түлөө арадуудай тэмсэлые тэрэнэй хэлбэришэгүйгөөр, залан сэхээр дэмжэдэг байһыень совет хүтэлбэрилэгшэ элирхэйлэн харуулба гэжэ «Нэшнл геральд» бэшэнэ. Энэ хараа шэглэлые агуу ехэ Ленин зааһан байгаа. Советскэ Союз тэрээндэ үнэн сэхэ байһанаа нангинаар мэдүүлнэ. Совет-энэдхэг хани барисаан хадаа мүнөө үеын түгшүүрилтэй байдалда эб найрамдал, түни түбшэн байдал хангалгын шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Москвада болохо уулзалгын үедэ үргэн олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ хоёр ороной хоорондохи заншалта холбоо барисаае совет болон энэдхэг арадуудай аша туһаар, Ази түбидэ, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангалгын аша туһаар нэбтэрхэ байна.

Ази түбидэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангахын түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг, Индиин океаниие амгалан байдалай зоно болгохо гэһэн һанал бодолые дэмжэдэг. Энэ асуудалаар уласхоорондын конференци зарлаха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулна, оршон тойронхи гүрэнүүдэй аша туһада Индиин океаниие амгалан тайбан байдалай зоно, түгшүүрилэй, хёмороо зүришэлдөөнэй бэшэ, харин амгалан тайбан байдалай зоно болгохые хүсэнэ гэжэ «Хиндустан таймс» тэмдэглэнэ.

Р. Гандиин албанай хэрэгээр ерэлгэ совет-энэдхэг холбоо барисаае бэхижүүлхэ арга олгохо юм гээд Москва заана гэжэ «Индиан экспресс» батална. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар гаргагдаһан хамтын хүсэлэл оролдолгонуудта Индиин оруулдаг хубитые тэрэ үндэрөөр сэгнэбэ.

Индиин океанай оршондо сэрэгэй ябуулгануудаа хизаарлаха тухай Советскэ Союз США-тай хөөрэлдөөнүүдые һэргээхээр бэлэн юм гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Индиин океанай оршон тойронхи уһан соогуур тамардаг корабльнуудтай бүхы гүрэнүүд эндэхи байдалые орёо түгшүүрилтэй болгохо алхамуудые хэхэгүй, сэрэгэй һуралсал үнгэргэхэгүй, тэндэхи сэрэгэй баазануудые һэльбэн шэнэлхэгүй ёһотой.

Империалис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү, бээе даадаһан байдалые бэхижүүлхын түлөө арадуудай тэмсэлые Советскэ Союз залан сэхээр дэмжэнэ гэжэ «Аль-Баас» газетэ тэмдэглэнэ. Индиин океаниие амгалан байдалай зоно болгохо зорилготой уласхоорондын конференци зарлаха гэһэн һанал бодолые Советскэ Союзай дэмжэжэ байһаниинь шухала удха шанартай гэжэ газетэ батална. Иимэ конференци үнгэргэлгые США хэдэн жэлэй хугасаа соо таһалжа байна гэжэ Москва батална гээд газетэ бэшэнэ.

Хиросимада атомна бомбо хаяһанһаа хойшо 40 жэлэй ойдо гэхэ гү, али 1985 оной августын 6-да—ядерна буу зэбсэгүүдые туршалгые бүгэдэ ниитээрэ бүрин хүсэдөөр хорихо тухай договорой баталагдатар тэрэ хүсэндөө байха ёһотой гэжэ Японой «Майнити» газетэ мэдээсэнэ.

Августын 6-һаа эхилжэ гэхэ гү, али Хиросимада атомна бомбо хаяһаар 40 жэлэй ойн үдэр али бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые зогсоохо тухай дурадхал КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь дахинаа оруулба гэжэ «Вашингтон пост» газетэ батална.

Англиин «Файнэншл таймс» иигэжэ батална: Индиин океан дээрэ байрлуулжа байһан сэрэгүүдээ США-гай улам үргэдхэжэ байһыень М. С. Горбачев буруушааба. Дэлхэйн энэ районд сэрэгэй ябуулгануудые хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдые США нэгэ талаһаа болюулһан байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

Австриин АПА гэдэг информационно агентство, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газетэнүүд, түсхайлбал, Чехословакиин «Руде право», Болгариин «Работническо дело», ГДР-эй «Нойес Дойчланд», Венгриин «Непсабадшаг» газетэнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин үгэһэн интервью дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэн тайлбарилхадаа, СССР-эй эб найрамдал хүсэжэ байһые үшөө дахин баталба.

Алжирай Арадай Демократическа Республика. Зураг дээрэ: соёлой совет түбтэ студент Бен Саид Бубекертэ Москваһаа ерэһэн библиотекарь Л. Кадар-Нечипоренко ном шэлэжэ абахадань туһалжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАЛГЫН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Далайн-сэрэгэй буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха тухай асуудалые ажабайдал дэлхэйн политикын зүблэхэ зүйлдэ табиба гэжэ буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар тэрэнэй комиссиин ООН-ой штаб-байшан соо боложо байһан сессидэ хабаадаһан олон оронуудай аюулые зайсуулан сараха, бүхы дэлхэй дээрэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха эрилтэ табина.

США болон НАТО-гай бусад оронууд далайн-сэрэгэй буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые улам дэбэргэжэ байна гэжэ Чехословакиин, Кипрэй, ГДР-эй, Аргентинын, Вьетнамай делегадууд уласхоорондын эмхиин анхарал хандуулна. Имагтал дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ США болон НАТО-гай бусад оронууд национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дарахын, зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүдтэ хабаадахын тула, сэрэгэй һүйдхэлтэ ябуулгануудые эмхидхэхын тула корабльнуудаа, далайн ябаган сэрэгые 100 гаран дахин эльгээһэн байгаа.

Бээе даaһан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахын тула империалис этэгээдүүд далайн-сэрэгэй хүсэнүүдые хэрэглэнэ гэжэ Болгариин түлөөлэгшэ Б. Константинов тэмдэглээ.

США болон тэдэнэй союзнигуудай хараа бодолһоо уламжалан, далайн-сэрэгэй буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха асуудалнууд мүнөө болотор шиидхэгдэнэгүй гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ В. Л. Исраэлян мэдүүлбэ. Гэбэшье тэрэниие дары түргөөр зүбшэн хэлсэжэ шиидхэхэ шухала. Далайн-сэрэгэй ажал ябуулгые хизаарлаха талаар тодорхой алхамуудые дары бэелүүлхэ шухала.

СОВЕТ ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ДИПЛОМУУДТАЙ

БУДАПЕШТ. Совет дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн мэргэжэлтэдэй хүдэлдэггүй промышленна предприяти гү, али эмхи зургаае Венгридэ олохонь хэсүү юм. Теоретическэ һайн бэлэдхэлынь үйлэдбэриин болон эрдэм ухаанай эгээл орёо, харюусалгатай зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга олгоо.

1948 онһоо хойшо 6 мянга шахуу венгер студентнэр СССР-эй дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн байна. ВНР-эй 800-гаад хүбүүд, басагад совет университедүүд болон институдуудта һуража байдаг. СЭВ-эй программын ёһоор хамжаанай хэрэгые гүнзэгырүүлхэдэ, венгер-совет бүхы талын харилсаа холбооё саашадань хүгжөөлгэдэ шухала хэрэгтэй мэргэжэлнүүдые олголгодо тэдэнэй бэлэдхэл гол түлэб шэглүүлэгдэнхэй.

Аха дүү хоёр ороной дээдэ һургуулинуудай хоорондохи харилсаа холбооной программын ёһоор эмхидхэгдэдэг зургаан һарын курсануудта ород хэлэнэй болон литературын багшанар, бусад мэргэжэлтэд, студентнэр дипломнигууд СССР-тэ һуралсал гарадаг болонхой.

Залуу венгернүүд эхэ ороноо бусахадаа, совет дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдэй клубуудта уулзажа байдаг. Венгер-совет хани барисаанай бүлэгэмэй эдэбхитэд болодог юм.

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ДҮҮРЭХЭ БОЛОНХОЙ

ХАНОЙ. Социалис Вьетнамай урда нютагуудай полинууд дээрэ хабарай хуряалгын хүдэлмэри түгэсхэхы шатадаа оронхой. Бүхы талмайн 80 гаран процентын барайгар хуряагдаа. Меконг мүрэнэй олон һалаата адагта оршодог ажахынууд түрүүшүүлэй тоодо оролсоно. Эндэ оршодог Анзянг провинцида барайгарай эгээл ехэ ургаса — гектарай 55 центнерһээ дээшэ орооһон суглуулагдаа. Бусад провинцинуудай таряашад баһал үндэр дүнгүүдые туйлана.

Ороной урда хубиин сүлөөлэгдэһөөр арбан жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн үргэн мүрысөөн таряалангай ажалшадай амжалтын гол эрхэ нүхэсэл болоно. Арадай засагай жэлнүүдтэ ороной урда хубида эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгэ хоёр дахин шахуу дээшэлһэн байна. Таряашадай ажахынуудай 60-аад процентые нэгэдүүлжэ, эндэ байгуулагдаһан кооперативууд болон үйлэдбэриин бригаданууд хүдөө ажахын продукциин гол хубиие үгэдэг байна.

Хэрбээ Сайгоной засаг захиргаанай үедэ Урда Вьетнам хэдэн зуугаад мянган тонно барайгар жэл бүри гадаадаһаа худалдажа абадаг байгаа һаа, мүнөө эндэхи таряашад ороной энэ хубидахи провинцинуудай хүн зоной хэрэглэмжэнүүдые сүм хантахаһаа гадна, эдеэ хоолой зүйлнүүдые республикын түбэй болон хойто районуудта ехээр эльгээдэг болонхой.

ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮГЖЭЛТЭ ДЭБЖЭЛТЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ СЛЕТ

ПХЕНЬЯН. КНДР-эй ниислэл хотодо техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтын түрүүшүүлэй республиканска слет боложо үнгэрбэ. Министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, элитэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

Орон дотор эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй бэлэдхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар үргэн ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала гээд слет дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ.

(ТАСС).

МАНАЙ КОМАНДИР

Гвардейскэ морин сэрэгэй 3-дахи дивизиие полковник Ягодин генерал Плиевһээ даажа абаа һэн. Москва шадархи тулалдаанһаа эхилээд, бүхы дайн соо энэ дивизиие командалжа, Берлин хүрэтэр тэрэ ошоо бэлэй. Тэрэнэй командалһан дивизи гүрэнэй үндэр хайрада ба нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Мүн өөрөө Ягодин дайшалхы габьяагайнгаа түлөө Ленинэй орденоор, Улаан Тугай 6 орденоор, Суворовой I ба II шатын, Кутузовай орденуудаар шагнагдаа.

Солдадһаа эхилээд, генерал хүрэтэрөө ехэшье, хүндэ үүшэршье зам Ягодин гаталжа гараа. Дайнай урдахи жэлнүүдтэ Буркавбригадын морин сэрэгэй 12-дохи полкые тэрэ командалдаг байһан юм. Буряадай үндэһэн сэрэгшэдэй дайшалхы һургуули шудалха хэрэгтэ, тэдэниие хүмүүжүүлгэдэ Ягодин ехэ оролдолго гаргаһан сэод улаан командирнуудай нэгэн болоно. Морин сэрэгэй 12-дохи полкын сэрэгшэдэй дундаһаа Советскэ Союзай болон Социалис Ажалай Геройнууд, партийна, совет, ажахын мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэд урган гараа.

Тэдэнэй тоодоородог, урдань улаан сэрэгшэ байһан Гармажап Аюрович Гармаев үшөө сагаан финнүүдтэй 1940 ондо болоһон дайнда шалгаржа, Советскэ Союзай Герой болоо бэлэй. Мүн фашис булимтарагшадтай тэрэ эрэлхэгээр тулалдаһан юм.

Дайнай үедэ младша командир ябаһан Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев колхозно үйлэдбэриин мэдээжэ эмхидхэгшэ, Социалис Ажалай Герой болоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тэрэ ротын командир ябаа, эрэлхэг зоригтойгоор дайсантай тэмсэжэ, Александр Невскиин ордендо, бусад олон шагналда хүртөө һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ гвардейскэ морин сэрэгэй 3-дахи дивизиин бүридэлдэ манай республикын хэдэн зуугаад морин сэрэгшэд эрэлхэг баатараар тулалдаһан гээшэ. Тэдэнэй дундаһаа А. О. Далаев, Ж. Ц. Пагбаев, Г. Д. Шарапов, Б. У. Балсанов, Б. Д. Дашиев, Ш. Г. Гундунов, П. М. Билдаев, Г. М. Пашинский, Ф. М. Плюснин, Н. А. Бурлаков болон бусадые нэрлэмээр. Тэдэнэр бултадаа өөһэдынгөө командир Ягодиние һайнаар дурсадаг байха.

Дивизиин командалагша Ягодинтай миний түрүүшын уулзалга Москва шадар болоо һэн. Нэгэтэ бэлдэгдэжэ байһан добтолгын түсэб тухай хэлсэһэнэйнгээ удаа полковник Ягодин мүр дээрэмни гараа табяад, намда иигэжэ хэлэбэ:

— Бидэ хоёрые нэгэ газар уһанай хүнүүд гэхэдэ болохо гээшэ ха. Буркавбригадын морин сэрэгэй 12-дохи полкые би командалагша һэм. Буряадуудые мэдэхэб, тэдэ үнэн сэхэ нүхэд, зориг ехэтэй сэрэгшэд юм. Тэдэнэр КВЖД-дэ, Халхин-Голдо, сагаан финнүүдтэй болоһон дайнда шалгараа бэлэй. Шинии, минометчигүүдэй батарейн комиссар, мүн лэ эрэлхэгээр дайлалдаха байһандаш этигэнэб...

Манай командир илангаяа минометчигүүдтэ нэгэл ондоо хоноор, эсэгэ мэтээр хандадаг бэлэй. Батарейн сэрэгшэд зоригтой, тэсэбэритэй журам һайнтай һэн. Имагтал иимэ хүнүүд дайсанай ара талаар олон үдэрэй дайшалхы маршада ядалдахагүй, ой тайгатай, намагтай газарнуудые һэтэ гаталан, дайсанда сохилто үгэдэг байһан юм.

1942 оной эхиндэ 7-дохи кавдивизиин штабай начальник полковник Ягодин Алас Дурна зүгһөө Москва хото дуудагдаба. Улаан Армиин морин сэрэгэй инспекцидэ байһан генерал-полковник Ока Иванович Городовиковто тэрэ оробо.

— Таниие дайлалдажа ябаһан дивизиин командираар томилхо гэһэн захиралта би. Танай һанамжа?—гэжэ Городовиков тэрээнһээ асууба.

— Дайнай эхилһэнһээ хойшо гурба дахин рапорт эгшээ һэм. Зүгөөр дивизиин командалагшаар ябаагүйб.

— Полководецууд имагтал фронт дээрэ шалгардаг юм. Асуудал дүүрэһэндэ тоолохобди. Кубаньда удаан саг сэо алба хэһэнтнай һайн, казагуудтай танилсаха аргатай байгаат. Генерал Плиевэй командалһан гвардейскэ морин сэрэгэй 3-дахи дивизидэ ошохот. Москвае хамгаалгын тулалдаанда генерал Плиев Доватортай хамта гвардейскэ үнэтэ ёһо заншалнуудые бии болгоо. Тэрэниие улам саашань арьбадхаха хэрэгтэй. Дайсанай ара талада гарахаар бэлэдхэл эхилэгты,—гэжэ генерал-полковник Городовиков хэлэбэ.

Кубаниин сэрэгшэд полковнигые хани халуунаар угтаба. Дивизиин командир уданшьегүй казагуудай дунда хүндэтэй болобо. 1942 оной август һарада Гжатск болон Сычевко шадар болоһон добтолгын үедэ тэрэ онсо шалгараа.

1942 оной ноябриин 26-да бордоһо шуургатай үбэлэй һуни полковник Ягодинай командалһан гвардейскэ морин сэрэгэй 3-дахи дивизиин полкнуудай нэгэн Баруун болон Калининскэ фронтнуудай хилэ шадар фашистнуудай ара талада гаража шадаба. Дайсанай ара талаар дүшэн хоёр үдэрэй туршада үзэгдөөгүй ехэ рейд болоо һэн. Гансахан түрүүшын хоёр долоон хоногой үедэ дайсанай арбаад гарнизон бута сохюулаа, Днепр мүрэнэй хүүргэ һалгаагдаа, Ржев Вязьма хоёрэй хоорондохи хэдэн шухала коммуникаци һандаргагдаа. Бехтеево тосхоной хажуудахи полевой аэродром арбан хоёр самолёттойгоо үгы хэгдээ. Эдэ үйлэ хэрэгүүдые Калининскэ фронтын сэрэгэй совет үндэрөөр сэгнэжэ, Конев Булганин хоёрой гар табилгатай радиограмма абтаа һэн: «Һайнтэ даа, морин сэрэгшэд! Хайра гамгүйгөөр дайсаниие сохигты. Бүхы сэрэгшэдтэ нүхэр ёһоной амар мэндэ!».

Саашадаа полк партизануудтай хамтаржа, дайсаниие сохилсоо. Тэдээнтэй хамта Тушинскэ ой тайга шадарай тосхонууд сүлөөлэгдөө. Смоленщинын зүүн хойто зүгэй нилээд үргэн газарай нютагуудта Совет засаг дахинаа тогтоогдоо бэлэй.

Нэгэ добтолгын үедэ Ягодин шархатаа һэн. Фронтын командалагша тэрээндэ самолёт эльгээбэ. Полковник Ягодин ошохоһоо арсажа, өөрынгөө морин сэрэгшэдтэй үлөө һэн.

Удангүй полковник Ягодинда генерал-майор гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, Калининскэ фронтын сэрэгүүдтэй ниилэхэ гэһэн захиралта абтаа һэн. Манёврнуудые шадамар бэелхээр хэжэ, Ягодинай бүлэг зориһон газартаа хүрэжэ, мүн фронтын сэрэгшэдэй добтолгын ашаар өөһэдынхидтээ ниилэһэн байха юм.

Үшөө нэгэ һара үнгэрхэдэ, генерал Ягодинай морин сэрэгшэд Центральна фронтдо дайлалдажа ябаһан. Эндэ болоһон нэгэ шанга байлдаанда морин сэрэгшэдэй полкнуудта оройдоол 90—100 хүн үлэбэшье, эзэлһэн газараа алдаагүй һэн. Харин дайсад 5000 сэрэгшэдээ, 84 танкаяа алдаһан юм.

Суута Курскэ тулалдаанай һүүлээр Ягодинай дивизи Брянскэ фронтын моторьоньһожоруулмал бүлэгэй бүридэлдэ ябалсаа. Дайсадтай тулалдан, 270 километр зайе гаталжа, 160 километр болохо марш хэгдэжэ, дайсанай Мозырьһоо гараха харгыень хаагаа һэн. Белоруссиин Мозырь городые сүлөөлэлсэһэнэй түлөө дивизидэнь Мозырскэ гэһэн нэрэ үгтэһэн.

Һүүлээрнь Польшо, Германиин газар дээрэ дивизи дайшалхы замаа үргэлжэлүүлээ. Померанскэ гэһэн үшөө нэгэ нэрэ дивизидэ үгтэһэн, мүн Суворовой 2-дохи шатын орденоор шагнагдаһан юм.

Морин сэрэгэй гвардеецүүд Берлинэй түлөө байлдаанда оролсоод, Эльбэ мүрэн хүрэһэн намтартай. Дайнай үедэ Верховно Главнокомандалагшын баяр баясхаланда тэдэнэр арба дахин хүртөө һэн. Энэ дивизиин сэрэгшэдэй дундаһаа 16 хүн Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн түүхэтэй.

Дайнай һүүлээр Михаил Данилович Ягодин Генеральна штабай К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Академиие эрхимээр дүүргээд, оньһожоруулагдамал корпусые командалагшаар томилогдоо һэн. Һүүлээрнь хилын саана сэрэгэй ахалагша советнигээр хүдэлөө, 1957 ондо үбшэнэй шалтагаанаар отставкада гараад, Краснодар хотодо ажаһуудаг байгаа.

Промышленна предприятинуудта, һуралсалай газарнуудта, залуушуулай урда «Знание» бүлгэмэй путевкоор сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын темээр лекцинүүдые уншадаг, Совет Армиин дайшалхы зам тухай һонирхолтойгоор тэрэ хөөрэдэг һэн.

1977 оной июлиин 25-да М. Д. Ягодин наһа дүүрэв.

Үнгэрһэн жэлэй һүүл багта дивизиин ветеранууд Краснодар хотодо сугларжа, дайшалхы замаа дурсан һанажа, сэдьхэлээ ханаа бэлэйбди. Манай дивизиин суута командир манайнгаа дунда байһан шэнгеэр һанагдаа һэн.

Краснодарай Прикубанскэ районой түбэй нэгэ үйлсэдэ совет эрэлхэг командалагшын нэрэ үгтэнхэй. Бидэнэр, сэрэгэй ветерануудые, тэрэ үйлсын хүнүүд баяртайгаар угтажа, һайхан сэсэгүүдые хүн бүхэндэмнай барюулаа һэн.

С. ХАНДАЖАПОВ,
морин сэрэгэй гвардейскэ 3-дахи дивизиин офицер, полит-хүдэлмэрилэгшэ байһан, дайнай ветеран.

Нютаг нютагай һонин

АРАДАЙ ТЕАТРАЙ ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Хяагтын городской соёлой байшангай дэргэдэ байгуулагдаһан арадай театрай коллектив Москвагай залуу драматург Н. Павловагай «Вагончик» гэжэ зүжэг бэлдэжэ байна. Хоёр үйлэтэй сүүдэй хронико мүнөө үеын эдир залуушуул тухай хөөрэнэ. Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдай студентка Людмила Федотовагай найруулан табиһан энэ зүжэг тэрэнэй дипломно хүдэлмэринь болохо юм.

Арадай театрай коллективтэ хүгжэмэй, медицинскэ училищинуудай студентнэр, врачнууд, хүдэлмэришэд болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд хабаададаг юм. Шэнээр табигдажа байһан энэ зүжэгтэ хирург А. Буянтуев адвокадай, журналист Н. Исаев ахамад архитекторэй, ДОСААФ-ай һургуулиин багша А. Гусляков корреспондентын рольнуудые гүйсэдхэнэ.

А. ФАРФУТДИНОВ.

ХҮНГЭЛЭЛТЭЙ ПУТЁВКО

Республикымнай ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад санатори, пансионат, профилактори болон аяншалгын баазануудта гүрэнэй социальна страхованиин түлөөһэтэйгөөр бэеэ аргалуулдаг, амардаг гэээшэ. Жэлһээ жэлдэ тэдэнэй тоо олошорно. Байгша жэлдэ эмшэлэлгын ба амаралтын элдэб арга зүйлөөр дүрбэн мянга гаран модо бэлдэгшэд, модо үйлэдбэрилэгшэд, целлюлозонигууд хангагдахаар хараалагдана. Тиихэдэ Румыниин Социалис Республика, Германиин Демократическа Республика, Монголой Арадай Республика руу аяншалха тусхай гурбан бүлэг бүридхэгдэжэ байнхай. Аяншалагшад I путевкын сэнгэй табин процентыень түлэхэ юм.

Н. ОРЛОВ.

ВЕТЕРАНУУДЫЕ АМАРШАЛБА

Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдай соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин факультедтэ агитбригада бии юм. Тэдэнэр энэ һуралсалай жэлэй хугасаа соо хүдөөгэй ажалшадта, городой хүдэлмэришэдтэ бэлиг шадабаряа хэдэн дахин харуулһан байна. Уран һайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ В. В. Дурных, студентнэрэй клубай директор Р. А. Мурзин гэгшэдэй толгойлдог энэ агитбригадада дуунай, хатарай бүлэгүүд, инструментальна ансамбль, арадай хоорородог. Заримдаа «Якутяночка» гэжэ арадай ансамбль коллективэймнай концертнүүдтэ хабаададаг.

Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойн урда тээхэнэ Мухар-Шэбэр һуурин ошожо, тэндэ болоһон ехэ һайндэртэ манай коллектив хабаадаа. Районой соёлой байшан соо баярай суглаанай эхилхын урдахана суглараашад В. И. Ленинэй хүшөөдэ венокуудые табяа һэн. Баяр ёһололдо партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов ехэ элидхэл хээ. Удаань районой сэрэгэй комиссар О. Н. Куличков дайнай ветерануудта шагналнуудые барюулаа.

Мухар-Шэбэр һууринда дайнай 160 ветеран ажаһуудаг. Тэдэнэр энэ суглаанда булта ерээ. Дайнай ветерануудые ёһолон хүндэлэлгэ соёлой байшангай фойе соо эхилээ һэн. Пионернүүд тэдэнэй сээжэдэ улаан гвоздика сэсэгүүдые зүүгээ.

Тэрэ үдэр «Ветеран» клубай түрүүлэгшэ Д. В. Чулковто, 1945 ондо Улаан Талмай дээрэхи Илалтын парадта хабаадагша С. П. Красинскида, Ф. Ф. Тугариновта Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын, арба гаран ветеранда I шатын орденууд зүүлгэгдээ. Бүхыдөө район дотор Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын I шатын орденоор 5 хүн, II шатын орденоор 50, ойн баярай медаляар 300 гаран хүн шагнагдаһан байна.

Баярай үдэшэдэ дайнай ветерануудта хандуулагдажа, һайн һайхан үгэнүүд, амаршалганууд хэлэгдээ һэн. Институтаймнай агитбригада ехэ концерт табяа юм.

Л. ЦЫДЕНОВА,
И. ЖУЛИКОВА,
Л. КЛОДЧИК,
ВСГИК-гай студентнэр.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

СУУТА СЭРЭГШЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

Суута сэрэгшэ, Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалер Самбу Хайдапович Булутовай шанда хүртэхын түлөө эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар заншалта мүрысөөн хабартаа Хэрэн тосхондо үнгэргэгдэдэг заншалтай юм.

Манай республикын олон районуудай, мүн Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудай 250 гаран эдир барилдаашад домог суута гараһан сэрэгшын эхэ нютагта — Түнхэнэй голдо сугларһан байгаа. Мүрысөөнэй урда тээ митинг болобо. Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митинг дээрэ дайнай болон ажалай ветерануудай хэлэһэн үгэ сугларагшадай нэн түрүүн эдир барилдаашадай зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэһэн байгаа. Тэдэнэй хэлэһэн үгэ ургажа ябаа үетэниие Эхэ орондоо дуратайгаар, аха үетэнэйнгөө хэрэгые үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэйгөөр хүмүүжүүлхэ арга олгоно.

Улаан-Үдын 29-дэхи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Батор Мункуев дайнай ветерануудые амаршалан, үгэ хэлэбэ.

Нютагай хүүгэдэй спортын һургуулиин зал соо дэлгээгдэһэн барилдаанай хоёр хибэс дээрэ гурбан үдэр шанга тэмсэл болоо. Эдир хүбүүд барилдаанай гоё һайхан арга дүрэтэй, бар хүсэтэй, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулба.

Суута сэрэгшын нютагаархидай тогтооһон тусхай шан мүрысөөнэй эрхим бэрхэ барилдаашанда—1-дэхи интернат һургуулиин һурагша Ценжи Хамагеевта олгогдоо. 60-дахи онуудта бүхэ барилдаагаар республикынгаа зургаа дахин чемпион болоһон «Мир» колхозой Галбайн отделение эрхилэгшэ Владимир Митриков тусхай шан эдир хүбүүндэ барюулба.

Жэл бүри үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөе хододоо урма баяртайгаар харадагби. Тус мүрысөөн хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэнэ. Отставкада гараһан майор М. Усольцевой залуушуулда хандажа хэлэһэн үгэ хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгөө. Аршаан курортдо һуралсал-һорилго хэжэ байһан манай республикын бэлигтэй бэрхэ барилдаашадай мэргэжэл шадабаряа харуулалга ехэтэ һайшаагдадаг юм, —гэжэ дайнай болон ажалай ветеран Ц. Будаев хөөрэнэ.

Хоёрдохи интернат һургуулиин 7-дохи классай һурагша Дугар Жамсуев һайнаар барилдажа, мэргэжэлтэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Тэрэ «Спартагай» түлөөлэгшэ Эрдэм Дондоковтой уулзахадаа, тээлмэрдэжэ байнгүй, эршэмтэйгээр дебтолжо, илалта туйлаа.

Энэ мүрысөөн олохон шэнэ нэрэнүүдые элирүүлбэ. Тэдэниие зүб мүрөөр һурган һорижо, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ гээшэ бидэнэй, тренернүүдэй гол зорилго болоно.

— Бидэ энэ заншалта мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабабди,—гэжэ Эрхүүгэй областиин Нүхэдэй районой залуу тренер А. Данчинов хөөрэнэ.—һурагшадайнгаа эндэ илажа гараһандань баярланаб. Саашадаа ходо ходо ерэжэ байхые оролдохобди.

«Динамо» бүлгэмэй барилдаашад эндэ онсо шалгарба. Тус бүлгэмэй зургаан түлөөлэгшэ чемпионууд болоо. Мухар-Шэбэрһээ Баяр Митыпов, Түнхэнһөө Андрюша Замураев, Толя Попов, Түмэн Степанов, «Динамаһаа» Эрдэм Шираб-жалсанов, Слава Багатуев, Витя Фролов, Юра Портихеев, хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиһаа Иван Котенев, Дугар Жамсуев болон бусад юһэдэхеэ үнгэргэгдэһэн заншалта мүрысөөндэ илаба.

В. СЫДЕЕВ,
республиканска категориин судья.

Байгша оной майн 2-һоо 8 болотор велосипедээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаан болобо. Спортсменүүд зургаан шатада урилдажа, республикын хэдэн районуудай дэбисхэр дээгүүр үнгэрдэг харгынуудые зубшан түбхинэһэн тосхон, һууринай ажалшадай халуун һонирхол татаба.

Түрүүшын ээлжээнэй илангаяа һонирхолтой урилдаан 100 километрэй зайда Кабанскын районой харгынуудаар үнгэргэгдэһэн байна. Хадын ташалан үгсүүр ехэтэй харгыгаар урилдагшад сооһоо Буряадай хүдөө ажахын институдай студент, спортын мастерта кандидат Жаргал Шакталаев түрүүлжэ гараа. Тэрэ бүхы зайгаа 2 час 35 минута 26 секунда соо гаталһан байба. Хоердохи һуурие «Урожай» бүлгэмэй нүгөөдэ гэшүүн Сергей Августинович эзэлээ. Тэрэ Буряадай хүдөө ажахын институдай хоердохи курсын студент, СССР-эй спортын мастер, 1985 ондо СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда хабаадаһан габьяатай юм. Сергей Августинович эрхимлэгшэһээ 25 секундаар гээгдэжэ ерэһэн байна.

Хоёрдохи ээлжээнэй урилдаан Мухар-Шэбэрэй районой харгыгаар 100 километрэй зайда болоо. Эндэ Сергей Августиновичто хүрэжэ урилдаха спортсмен байбагүй. Тэрэ энэ зайгаа 2 час 41 минута 09 секунда соо гаталаа. Удаадахи хоер һуурие «Труд», «Урожай» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд Сергей Лескин, Сергей Куржумов хоёр эзэлээ. Эдэнэр эрхимлэгшэһээ долоон минутаар хожомдожо ерээ ха юм.

СУСАШАГҮЙШҮҮЛЭЙ УРИЛДААН

Гурбадахи ээлжээндэ урилдагшад Хяагта ошоһон дардам харгыгаар велосипедэй хурданиие, өөһэд өөһэдынгөө шадабари, хүсые туршаба. Эндэ Сергей Куржумов 100 километрэй зайе 2 час 08 минута 55 секунда соо гаталжа эрхимлээ. Хоердохи һуурие хүдөө ажахын институдай студент, спортын нэгэдэхи разрядтай Борис Обидиентов, гүрбадахи һуурие «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ спортын мастерта кандидат Владимир Хомяков эзэлээ.

Дүрбэдэхи шатада урилдагшад 15 километрэй зайда мүрысэбэ. Эндэ Сергей Августинович, «Забайкалец» клубай түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Николай Родионов, «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын хоердохи разрядтай Андрей Афанасенко гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Илагшань энэ зайгаа 20 минута 54 секунда соо гаталаа юм.

Мүн бүлэг бүлэгөөрөө 80 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Жаргал Шакталаев, Сергей Августинович, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Сергей Снегур гэгшэд эрхимлээ.

Табадахи ээлжээндэ хабаадагшад 75 километрэй зайда командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаба. Эндэ «Урожай» бүлгэмэй гэшүүд Сергей Августинович, Жаргал Шакталаев, Сергей Куржумов, Борис Обидиентов гэгшэд энэ зайгаа 1 час 47 минута 49 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Удаадахи хоер һуурие «Труд», «Спартак» бүлгэмүүдэй командануд эзэлһэн байба.

Һүүлшын зайда урилдагшад Кабанск тосхон руу зурыһан 100 километрэй зайда мүрысөө. Энэ зайда «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Сергей Августинович, Жаргал Шакталаев, Борис Обидиентов гурбан эрхимлэжэ гараа.

Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн урилдаанай дүн гаргахада, «Урожай» бүлгэмэй эбтэй зэтэй команда түрүү һуури эзэлээ. Хоердохи, гурбадахи һууринуудта «Труд», «Спартак» бүлгэмүүдэй командануд гараһан байна. Урилдаанай үедэ хүшэр хүндэ харгыгаар зоригтой бэрхээр урилдагшадые тодоруулха гэдэһэн байгаа. Иимэ хүндэтэ нэрэдэ Сергей Августинович хүртөө. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн командада республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй дамжуулгын кубок. Бусадтань дипломууд барюулагдаа. Харин шата бүхэндэ эрхимлэжэ гарагшадта үнэтэ бэлэг, грамотанууд үгтэбэ.

В. САГАДАРОВА,
мүрысөөнэй ахамад секретарь.

СУГЛУУЛАГДАМАЛ КОМАНДА БҮРИДҮҮЛЭГДЭБЭ

Агууехэ Октябриин социалис Революциин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Буряадай АССР-эй зунай IX спартакиадын программын үндэһөөр эрэшүүлэй командануудай дунда волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн табан үдэрэй туршада түмэр замай техникумэй спортзал соо болобо.

Түгэсхэлэй нааданда «Буревестник» бүлгэмэй волейболистнууд (тренерынь С. Шойсоронов) «Динамын» түлөөлэгшэдые 3:1 тоотойгоор илажа, гурбадахи жэлээ удаа дараалан түрүү һуури эзэлээ.

Бронзо медальда хүртэхын түлөө тэмсэлдэ БАМ-ай Буряадай участогай болон авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай командануд уулзаһан байгаа. Бамайхид эдэбхитэй һайнаар, һэримжэтэй хёрхоор наадажа, 3:0 тоотойгоор илаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр РСФСР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын зонын мүрысөөндэ хабаадаха суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэһэн байна.

Б. МИРОМАНОВ.

ТҮРҮҮЛЖЭ ГАРАА

Даам наадалгаар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хотын томо предприятинуудай долоон команда хабаадалсаа. Эндэ авиационно заводой даам наадагшад Н. Кулаков, Н. Игумнов, Ю. Абатуров, В. Яценко гэгшэдһээ бүридэһэн команда эрхим дүн харуулжа, түрүү һуури эзэлээ. Зүүн Сибириин түмэр замай отделениин, Буряадай хүдөө ажахын институдай командануд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Өөр хоорондоо наадагшад сооһоо тоо бүридхэлые оньһожоруулха техникумэй һурагша Юрий Политов, түмэр замай отделениин хүдэлмэрилэгшэн Александр Семенов, авиазаводой түлөөлэгшэд Юрий Абатуров, Виталий Яценко гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө хюлгэ дээрэ түрүү һууринуудые эзэлбэ.

А. АЛЕКСЕЕВ.

СПОРТЛОТОГОЙ ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» майн 19-дэ үнгэргэгдэһэн 20-дохи тираж.

«49-һөө 6-ень таааха»: 1—баскетбол, 8—велоспорт-трек, 18 — хүндэ атлетикэ, 45—столой теннис, 48—шатар, 49—даам.

«36-һаа 5-ень таааха»: 7—классическа барилдаан, 9 — велоспорт-шоссе, 22—уһа руу һүрэлгэ, 25 — шаргын спорт, 29—стендовэ буудалга.

(ТАСС).

ГАИ-гай экран

Дулаан болохотой сасуу республикымнай харгы зам дээрэ ябадаг транспортын тоо эрид дээшэлбэ. Ушарынь гэхэдэ, умсын хүнгэн автомобильнууд, мотоциклнууд болон велосипедүүд харгы дээрэ олоор үзэгдэдэг болобо гэээшэ. Мүн лэ ябагаар ябагшадшье олошорбо. Тиимэһээ транспорт жолоодоһон хүн бүхэн дабхар анхаралтай байха ёһотой гээд дахин һануулха шухала. Мүн лэ жолоошод, ябагашуул Харгын дүримые дабтан үзэхэ хэрэгтэй.

Транспортынгаа техническэ байдалые үдэр бүри шалгаха хэрэгтэй. Автомобилиин гүйсэд заһабарилагдаагүй ушарһаа болоһон гэнэтэ аюулнууд дайралдана. Улаан-Үдэ хотын Лысогорская үйлсөөр ашаанай машина жолоодоһон С. Сердюков тормозойнгоо эбдэрхэдэ. руляа диилэжэ шадабагүй. Велосипед унаһан һургуулиин наһанай үхибүүнэй урдань бии болоходонь. машинаяа зайлуулжа шадаагүй. Үхибүүн ехээр гэмэлтээ.

Гэхэ зуура мотоцикл унаһан хүнүүдэй гэмээр харгы дээрэ 5 усал үнгэрэгшэ долоон хоногто болоһон байна.

Ама халамгай жолоошод ушарһан зандаа. Эдэ хадаа Сотниковой шубуунай фабрикын хүдэлмэришэд В. Малыгин, Б. Солдатов, судна бүтээлгын заводой жолоошод Г. Коркин, В. Шаронов, Баргажанай районой «Сельхозхимиин» АТП-гай инженер А. Ельшин, авиазаводой СМУ-гай хүдэлмэрилэгшэ П. Кирюхин болон бусад.

Н. СЕМЁНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хани ёһоной уулзалга», «Үнэн зүрхэнэй, үгээ ойлголсолгын оршондо», «Хани барисаанай оршондо». М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ. Р. Гандиин хэлэһэн үгэ»—ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин,

Хоёрдохи хуудаһанда. БАМ: хүнүүд ба үйлэ хэрэгүүд. «Зол жаргалтай бүлэ»—В. Юдинэй статья. Мал ажахые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха. «Ургасын эшэ үндэһэн»—Н. Дегтярёвой статья. «Ажалшадай һанамжанууд»— суглуулбари. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. һургуулиин реформо: ажалда дүршүүлхэ. Наадан гү? Үгы, ажал хүдэлмэри»—А. Гармаевай статья. Илалтын 40 жэлэй ойдо. «Северобайкальскын гурбан» — Г. Соколиковой статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэн, хаана һурахаяа орохоб?» —абитуриентнүүдэй анхаралда тусхай хуудаһан. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Аяншалагшадай клуб». 10.55 —«Осенние утренники»—уран һайханай фильм, 2-дохи сери. 12.00—Шэнэ һонин (12.05 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.35—«... 16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 17.05—«Тогда в 45-ом»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.15—Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.30—Үнэгэтэйн сельскэ Соведэй депутадуудай хүдэлмэри тухай хөөрөөн.

Москва. 19.00—Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет.

Улаан-Үдэ. 19.30—«Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Велосипедээр урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 20.20—Концерт. 20.35—«Мама вышла замуж»—уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.30—«Михаил Шолохов», — баримтата фильм. 23.30—«Барилга ба архитектура». 23.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 24.00—Футболоор СССР-эй кубок. Хахад финал. «Динамо» (Киев) —«Искра» (Смоленск). «Шахтер»—«Зенит».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.45 — Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 9.55 — Баримтата фильм. 10.15, 13.40 — Испан хэлэн. 11.05— В. Маяковский. «Мое открытие Америки». 11.35, 12.45 — Зоологи. 7-дохи класс. 12.00 — Баримтата фильм. 12.15 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 13.10 — «Тэмсэлэй, бурууршаалгын дуунууд». 14.10— Шинии ленинскэ библиотекэ. 14.50 — «Мимино» —уран һайханай фильм. 16.20 — Шэнэ һонин. 18.15 — Индиин артистнуудай концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Соносхолнууд. 19.10 — «Найдалгын 12 час» — киноочерк.

Москва. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Совет сэрэгшэ» — киножурнал. 19.55 — Баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — «Травкинай хэшээлнүүд». 21.45 — Арадай хатарай «Днестр» ансамблиин концерт. 22.00 — «Время». 22.30 — «Высокая проба» —гурбан серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08 зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52 секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58 культуры и школ — 2-60-21 2-57-63. информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67 81 корректорская—2-33-61 выпускающие— 2-35-95 отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-01849. Заказ № 118. Индекс 04649.